کاریگەری گوزارشتی جەستەی لەسەر شانۆی هاوچەرخ (پینەباوش وەکو نمونە)

فرح طه درويش
مامۆستای یاریدەدەر
بەشی سینەماو شانۆ-کۆلیژی هونەرە جوانەکان- زانکۆی سەلاح ددین
إقليم كردستان العراق

کورتەی توێژینەوە

ئەم توێژینەوەیە،(کاریگەری گوزارشتی جەستەی لە شانۆی هاوچەرخدا، پینەباوش وەکو نمونە). دابەش دەبێت بەسەر چوار بەش، لە بەشی یەکەمدا چوارچێوەی میتۆدی توێژینەوەکە دەگرێتەوە کەتایبەتە بە کێشەی توێژینەوەو گرنگی و ئامانج و سنوری توێژینەوەکە، پاشان بەشی دووەم چوارچێوەی تیوری توێژینەوەکە لەدوو تەوەرە پێك دێت تەوەرەی یەکەم تایبەتە بە ئامادەکردن و مەشقکردنی جەستەی ئەکتەرو بەکارهێنانی بەشێوەیەکی زانستی و مەنهەجی، بەڵام تەوەری دووەم دەربارەی ئەو ئامرازە هاوچەرخانەیە کە تایبەتن بە ئامادەکردنی جەستەی ئاکتەرو گرنگی گوزارشتی جەستەی لە شانۆی هاوچەرخدا، بەپێی ئاستی ڕۆشنبیری و توانای جەستەی ئاکتەر لەشانۆی هاوچەرخدا، هەروەها ئەم بەشە بە گرنگترین خاڵەکانی چوارچێوەی تیۆری کۆتای دێت، پاشان بەشی سێهەم دەست پێدەکات کە بریتیە لە (بەجێهێنانی توێژینەوە) گۆمەڵگای توێژینەوەو سنوری زەمەنی توێژینەوەکە کە ساڵی ٢٠٠٠بۆ٢٠١٠ دەگرێتەوە، ئەو نمونانەی لەم توێژینەوەیەدا کارم لەسەر کردوون بریتین لە سێ نمونە، واتە سێ نمایشی جیاوازی دەرهێنەرو سەماکار (پینەباوش)ە ، بەڵام بۆ میتۆدی توێژینەوەی ئەم توێژینەوەیە، توێژەر میتۆدی وەسفی بەکارهێناوە ،هەروەها بۆ شیکردنەوەی نمونەکان پشت بە چاوپێکەوتنی ڤیدیۆی یوتوب و سیدی بەستراوە وەک ئامراز بۆ نوسینی توێژنەوەکە. بەشی چوارەم لە گفتوگۆکردن و دەرئەنجامەکان و پیشنیارەکان سەرچاوەکان و هەروەها لە پوختەی توێژینەوە پێک هاتون بە زمانی ئینگیزی.

کلیکە وشەکان: شانۆ، هاوچەرخ، ئاکتەر، جەستە ، گوزارشت

1. بەشی یەکەم: چوارچێوەی میتۆدی توێژینەوە

1.1 کێشەی توێژینەوەو گرنگیەکەی

ناوچەکانی گوزارشکردن لە هونەری شانۆ بەگشتی و هەروەها لە بواری نواندن بەتایبەتی گۆڕانکاری گرنگ و بەرچاوی بەسەردا هاتوە لەسەرئاستەکانی شوێن و ڕوداو زەمەن و ڕیتم، بەجۆرێک لەشانۆی هاوچەرخدا ئاکتەری شانۆیی زیاتر مەیلی بەلای سانای جوڵەو هێماو ئاماژە گوزارشتئامێزەکاندا دەچێت لەپێناو گەیشتن بە جۆرێک لە ئەداو نواندنی قوڵ و گاریگەر، ئەمەش لەپێناو دەرخستنی تواناو لێهاتوی ئاکتەرە لەکاتی نواندن بەشێوەیەکی هونەری و ئێستاتیکی.

هەربۆیە جەستە لەم نێوەندەدا بۆ خۆی خاوەنی زمانێکی دوولایەنەکە کە لەڕێگەی وشەو جوڵەو ئاماژەوە گوزارشت دەکات، بەومانایەی کە هەموو جەستەیەک بۆ خۆی ئاماژەیە بۆ گوزارشکتردن لە ئاستی ڕۆشنبیری و زمانەوانی بەشێوەیەکی دیاریکراو،   هاوکات جەستە   دەکەوێت ژێر کاریگەری لایەنەکانی وەکو ئەنسرۆپۆلۆژی و سیسیۆلۆژی و سایکۆلۆژی و تەنانەت لایەنی تەکنەلۆژی ، بەجۆرێک هەموو ئەم لایەنانە ڕەهەند و مانا دەدەن بە جەستە بۆ ئەوەی بەشێوەیەکی گوازارشتئامێزانە دەربکەوێت.

لەبەرئەوە گوزارشتی جەستەیی ئاکتەر لەشانۆی هاوچەرخدا، بەهەمان شێوەی شانۆی نەریتی و تەقلیدی بەکار ناهێندرێت، چونکە لەئێستادا بەشێک لە دەست کەوتە تەکۆنەلۆژی و شانۆیەکان وێنەیەکی بەرچاو هاوکات ڕۆڵێکی گەورە دەبینن لە پێکهێنانی لایەنی پێکهاتەی دیمەنە شانۆیەکان، لەبەرئەم هۆکارەیە کاری ئەکتەر لەشانۆی هاوچەرخدا زیاتر بریتیە لە جۆرێک لە نواندن و هەڵچونی هەست ئامێزی قوڵ لە ئاستێکی بەرزی هونەریدا، کە ئەمەش وادەکات گوزارشتە جەستەیەکانی ئەکتەر ساناو ،هاوکات قوڵ و مانادا دەربکەێت لەسەرستەیج.

لەبەرئەوە گوزارشتی جەستەیی، لەسەرهەردوو ئاستی تەکنیکی و نواندن چەندین ئاڕاستەو بەرەوپێش چونی بەخۆوە بینیوە لە فۆرمە جیاوازەکانی شانۆی بێدەنگ و

المجلة الاكاديمية لجامعة نوروز, المجلد 8, العدد 2 (2019)
ورقة بحث منتظمة نشرت في 2019/10/11
البريد الالكتروني للباحث : farah.taha@gmail. com
حقوق الطبع والنشر © 2017 أسماء المؤلفين. هذه مقالة الوصول اليها مفتوح موزعة تحت رخصة المشاع الايداعي النسبي – CC BY-NC-ND 4. 0

doi : 10. 25007/ajnu. v8n4a439

شانۆی ڕیالیستی و ئەبسۆردوهەروەها سەمای هاوچەرخ، بەجۆرێک ئەکتەری شانۆی هاوچەرخ خاوەنی چەندین بەهرەو توانستی جۆراوجۆرە، بەجۆرێک توانای گۆرانی گوتن و سەماکردن و ئەنجامدانی چەندین جوڵەو ئاماژەی هونەری و شانۆی هەیە لە یەک کاتدا .

لەبەرئەم هۆکارانە توێژەر ئاماژە بەوە دەدا کە جەستەی ئاسای ژیانی ڕۆژانە بریتیە لە جەستەیەکی داخراو، کە بەشێوەیەکی سادە گوزارشت و مامەڵە لەگەڵ دەوروبەر دەکات، بەڵام جەستەی هۆشیار یاخود جەستەی هونەری ئاکتەر، بریتیە لە جەستەیەك کە توانای گوزارشتکردنی بەرزە، هەرلەبەر ئەم تێڕوانینیەیە کە شانۆی هاوچەرخ بەشێوەیەکی بەرچاو پشت بە جەستەی ئەکتەر دەبەستێت لەپێناو دروستکردنی بوارێک بۆ دەرخستنی تواناو بەهرەکانی ئەکتەرو ، هاوکات لەپێناو خوڵقاندن و پێدانی وێنەیەکی بەرزی هونەری بە دیمەنە شانۆیەکانی . لەبەرئەوە توێژەر لەم توێژینەوەیەدا کار لەسەر کاریگەری گوزارشتی جەستەیی دەکات لەسەر شانۆی هاوچەرخ وە (پینەباوش وەکو نمونەیەک).

2.1 گرنگی توێژینەوەکە

گرنگی ئەم توێژینەوەیە لەوەدایە کە سەرنج دەخاتە سەر ئەکتەرو گوزارشتکردنی لەمیانی جەستەو دەنگ و هێماو سەماو ئاماژە فیزیکیەکانی لەکاتی نواندن بەپێی ستایلی کارکردنی هونەری جیاواز، بۆیە دەکرێت شانۆکاری پسپۆرو توێژەرو،ئەکادیمیست و پیشەمەندە شانۆییەکان سود لەم توێژینەوەیە وەربگرن .

3.1 ئامانجی توێژینەوەکە

ئامانجی توێژینەوەکە ناساندنی کاریگەری گوزارشتی جەستەییە لە شانۆی هاوچەرخدا، لەڕێگەی پیشاندان و نرخاندنی توانستە جەستەیی و تەکنیکەکانی ئاکتەر.

4.1 سنوری توێژینەوەکە

سنوری زەمانی: ساڵی ٢٠٠٠-٢٠١٠

سنوری شوێن: ئەو نمایشانەی پینەباوش کە لە وڵاتی ئەڵمانیا پێشکەشی کردون

سنوری بابەتی: کاریگەری گوزارشتی جەستەی لەسەر شانۆ (پینەباوش وەک نمونە)

2. بەشی دووەم: چوارچێوەی تیۆری

1.2 تەوەرەی یەکەم

1.1.2 ئامادەکردن و ڕاهێنانی جەستەی ئەکتەر بەشێوەیەکی تەکنیکی

ڕەهەندی جەستەیی و دەنگی هۆکاری سەرەکین لە بیناکردنی توانستی ئەکتەر وەکو بەشێك لە کاری نواندن وئەداکردنی لەسەر ستەیج، بۆیە زۆرێك لە ئاڕاستە هونەری و قوتابخانەو لابۆرو تاقیگە شانۆیەکان، بەشێك لە شانۆکارە پیشەمەندو تیۆریستە شانۆیە جیهانیەکان بونە هۆکاری دەرخستنی زیاترو بەرەوپێش بردنی توانا جەستەییە گوزارشت ئامێزەکانی ئەکتەر.

بۆیە میتۆدو تێڕوانینەکانی ستانیسلاڤسکی لەبواری نواندنی شانۆیدا سەرنجی دەخستە سەر پەیوەندی واقعگەری لەئەداکردنی ئەکتەر بە ئاستی هونەریەوە، بەجۆرێك پشتی دەبەست بە دەرخستنی دۆخی هەستی وسۆزداری بەشێوەیەکی ڕاستگۆیانە لەلای ئەکتەر، هەربۆیە ستانیسلاڤسکی لەمیانی هونەری ژیان لەناو ڕۆڵدا، دەیویست ئەکتەر بگەیەنێتە ئاستێکی باڵاو بەرزی نواندن و ڕۆڵ بینین، بەڵام هەمیشە پاڵنەرە دەرکیەکانی دەکردە بەهانەیەکی باش بۆ گەیشتن بە کرداری ناوەکی لەلای ئەکتەر ((پێویستە ئەکتەر لەگەڵ ڕۆڵەکەی بژی بەڵام بەتەنها لەڕێگەی ژیان و ڕۆچونە ناو کردارە ناوەکیەکانەوە نا، بەڵکو بەسود وەرگرتن لە پاڵنەرە دەرەکیەکان هەروەها بەرجەستەکردنی کردارەکان لەڕێگەی پەنابردنە بەر گوزارشتی جەستەیی چونکە دەبیندرێن و هەستیان پێدەکرێت هەربۆیە هیچ کات هیچ کردارێک دەرناکەوێت و ئامانجدار نابێت لەسەرتەختەی شانۆ ئەگەر لەڕێگەی گوزارشتی جەستەی ئەکتەرەوە پێشان نەدرێت))[1].

لەبەرئەوە شێوازو تەکنیکی ئەکتەر لەکاتی نواندن لەلای ستانیسلاڤسکی و بەپێی بەشێك لە تێڕوانینە تیۆریەکانی زیاتر وابەستەبوو بە کارکردن لەسەر جەستەی ئەکتەر وەکو ئامرازێک بۆ گوزارشت کردن لەو کەسایەتیەی ڕۆڵی تێدا دەبینێت. کاتێك ئەکتەری شانۆی خاوەنی جۆرێك لەهۆشیاری و گوزارشتی جەستەیی ئازادانە دەبێت، لەمیانی ئازادکردنی ئامرازەکانی وەکو خەیاڵ و ئەدێشەی بەشێوەیەکی سەرەکی، ئەوکات گوزارشتە جەستەیەکانی زیاتر وردو کۆکراوە دەبن لەکاتی ئەنجامدانی جوڵەو کردارە فیزیکیەکانی، لەبەرئەوە ((هیچ کات کرداری بیندراو وێناکراو دروست نابێت بەبێ گوزارشتی جەستەیی، چونکە پەیوەندی هەیە لەنێوان گوزارشتی جەستەیی و هەموو کردارە ناوەکیەکانی ئەکتەر کە سەرئەنجام دەبنە مایەی. گەیشتن بە دۆخی داهێنان لەلای ئاکتەر))2، کەواتە گرنگی داهێنان لە تێڕوانینی ستانیسلاڤیسکیدا بریتیە لە گونجاندنی جەستەی ئەکتەر لەگەڵ ڕەهەندەکانی ئەو

doi : 10. 25007/ajnu. v8n4a439

کەسایەتیەی کە ڕۆڵی تێدا دەبینێت و گرێدان و چاودێریکردنی ئەم دولایەنە لەپێناو خولْقاندنی داهێنان.

هەروەها ستانیسلاڤیسکی ئاماژە بەوە دەکات کە هونەری ئەداکردن لای ئەکتەر بریتیە لە هەستکردن بە هەموو ئەو ساتە وەختە هونەریانەی لەپێشدا خولْقاندویێتی و پاشان پیشانی بینەری دەدات، بەومانایەی گوزارشکردن لە وشەو دیالۆگەکان تەنها لەپێناو پیشاندان و دەرخستنی مانای وشەکان نیە بەڵکو، گوزارشتە جەستەیی و دەنگیەکانی ئاکتەر گوزارشت لە مانا ناوەکی و دەرەکیەکانی وشەو دیالۆژەکان دەکەن. لەبەرئەوە گوزارشتی جەستەیی کاتێك دروست دەبێت کە پاڵنەرێکی ناوەکی لەناو جەستەی خودی ئاکتەری شانۆیدا هەبێت.

لەبەرئەوە توێژەر لەم توێژینەوەیەدا ئاماژە بە میتۆدو تەکنیکی ستانیسلاڤسکی دەکات لەگەڵ هەندێک لەو ڕاهێنانەی کە یارمەتی ئەکتەر دەدات لە بەرەوپێشبردنی توانای گوازرشتی جەستەیی ئەکتەر لەڕێگەی:

- ئەو ڕاهێنانەی تایبەتن بە جوڵەو جەستەی ئەکتەر بەشێوەیەکی تەکنیکی وەکو ئامانجی جوڵە لەلای وەرزشەوان و یاریزان (هێرش کردن، بەرگریکردن، سەرکەوتن) هەر جوڵەیەکی جەستە، چۆن بەکار بهێندرێت و شیبکرێتەوە وەک بەشێك لە جەستەی ئاکتەر لە بەرهەمە شانۆیەکاندا.
- ڕاهێنانکردن لەسەر کەسایەتی ناو شانۆنامەکان بەشێوەیەکی بەرچاو لەپێناو ئاشکراکردن و ژیان لەگەڵ دۆخەکە لەڕێگەی (دابەشکردنی کردارەکان، لایەنی هەست و سۆزو ئامانج) هەروەها لەگەل خۆگونجاندنی ئەکتەر لەگەڵ ئەو ڕۆڵەی دەیبینێت لەپێناو دروستکردنی یەکێتی لەنێوان لایەنی ناوەکی و گوزارشتی جەستەی و ئەدای ئاکتەر.

لەبەرئەوە ستانیسلاڤسکی هەمیشە ڕۆژانە گرنگی بە ڕاهێنانی شانۆی ئاکتەر دەدا کە ئامانج لە گرتنە بەری ڕاهێنانەکان پیشاندانی توانا مرۆیەکانی ئاکتەر بوو هەروەها بەکارهێنانی ئەم توانایانە بەشێوەیەکی هۆشیارانە لەمیانی یاسا هونەریەکانی جەستەی ئاکتەر و ،هاوکات بە پشت بەستن و گرنگی دانی بە لایەنی سایکۆلۆژی و گوارشتکردن لە کرداری ناوەکی لەلای ئاکتەر.

چونکە سەرئەنجام گوزارشتی جەستەی بەمانای گرێدانی کرداری دەرەکی و ناوەکی دێت، بەجۆرێک هەر جوڵەو هێماو گوزارشتێك ڕاستەوخۆ دەگاتە بینەر، وەرگر.

هەربۆیە پاشان(مایەرهۆڵد) دێت وکار لەسەر ئەکتەر دەکات، بە پشت بەستن لەسەر گوزارشتی دیوی دەرەوەی جەستەی ئەکتەرو دەڵێ(جەستەی ئاکتەر لە توانایدایە لەڕێگەی ئەوهەنگاوانەی دەینێت بۆ ئەنجامدانی جوڵە زۆر بەباشی گۆرانی بڵێ هەروەک دەنگ)[3]، بەومانایەی کە گوارشتی جەستەی ئاکتەر لەمیانی وەستانەکانی جەستەو جوڵەو دۆخە جۆروجۆرەکانی جەستەی ئاکتەر پێک دێت. هەروەها ڕیتمێش ڕۆڵێکی گرنگ دەبینێت لەم نێوەندەدا.

کەواتە بۆ دەرخستنی وێنەو پێکهاتەی پەیکەری جەستەو بونی ئەکتەر لەسەر تەختەی شانۆ، مایەرهۆڵد هەموو ڕەگەزە شانۆیەکانی بەکار هێنا لەپێناو تیشک خستنە سەر گرنگی و کاریگەری جەستەی ئاکتەر ، بەجۆرێک شێوەو داڕشتنی بەشێك لە دیکۆرە شانۆیەکانی ڕاستەوخۆ پەیوەست و پەیوەندی هەبوو بە جوڵەو پلاستیکای جەستەی ئەکتەر لەسەر تەختەی شانۆ، واتە شێوەی ئەندازیاریانەی بەشێك لە کارو دیکۆرەکانی لەپێناو دەرخستن و پیشاندای جوڵەو گوزارشتە ئیستاتیکی و دەرەکیەکانی جەستەی ئاکتەر بوون. چونکە هەمیشە پەیوەندی بەدی دەکرێت لەنێوان شێوەو دیزاینی دیکۆری کارەشانۆیەکانی مایەرهۆڵد لەگەڵ سەرەتاو ناوەڕاست و کۆتای جوڵە جەستەیەکانی ئاکتەر لەسەر تەختەی شانۆ، ئەم پەیوەندی و هارمۆنیە هونەریە دەبووە مایەی دەرخستنی گرنگی و ڕۆڵی جەستەی ئاکتەر وەکو ئامرازێك بۆ گوزارشت کردن لە مانا و هونەر. لەبەرئەم هۆکارە ئاکتەر لەلای مایەرهۆڵد ، گوزارشت لە شۆڕشێکی جەستەیی و جوڵەئامێز دەکات کە پێشت دەبەستێت بە لایەنی دەرەکی جەستەی ئەکتەر، چونکە پێی وابوو جەستە هەڵگری توانایەکی گەورەی ئەداو گوزارشتە، هەڵبەت لەڕێگەی ئەنجامدانی بازدان و هەڵگەڕانەوەی جەستەی ئەکتەرو ئەنجامدانی چەندین جوڵەی ئاستەم و هونەیەوە ئەو جۆرە لێهاتویەی ئەکتەر دەردەکەوت.

بۆیە مایەرهۆڵد لەڕێگەی مەشق و ڕاهێنانی جۆراو جۆرەوە جەستەی ئەکتەری پەروەردە دەکردو داوای دەکرد کە ئەکتەر دەست بڵاو نەبێت لەکاتی بەکار هێنانی جوڵەو ئەنجامدانی ئاماژەی جەستەیی لەکاتی نواندندا، هەروەك چۆن لەماوەی کارکردنی لەسەر چەمکی بایۆمیکانیکدا، ((مایەرهۆڵد هەوڵی بەرهەمهێنان و هێنانە کایەی جۆرێك لە جەستەی ئەکتەری دەدا کە هەمیشە زیندو کارابێت))[4] بەجۆرێک چەمکی شێوازگەری و گرۆتێسك و مەرج ئامێزی لەپێناو پێش کەوتنی ئاستی ئەداو جەستەی ئەکتەر بەکاردەهێنا، لەڕێگەی دابەشکردنی وزەو جوڵەی

ئەکتەر لەکاتی نواندن لە دیمەنە شانۆیەکاندا. لەبەرئەوە شانۆی هاوچەرخ بەشێکی زۆر لە تێڕوانین و میتۆدو ئاڕاستە شانۆیەکان بەکاردەهێنێت لە پێناو بەکارهێنانی جەستەی ئەکتەر بە فۆرمێکی سەردەمی و هاوچەرخانە.

مایەرهۆڵد بەئەکتەری زیندوی دەگوت (ئەکتەری داهاتو)، بەومانایەی کە جەستەی ئەو لە جۆرە ئەکتەرە لێهاتووە توانای دەربڕین و گوزارشتی بەهێزەو گرنگی بە ڕیتم و مۆسیقاو تەشکیلی جەستەیی جۆراوجۆر دەدات لەکاتی ڕۆڵ بینیندا. چونکە جەستەی ئەکتەری شانۆی داهاتو خاوەنی جەستەیەکە کەلەتوانایدایە هەموو جوڵەیەکی هەیە لەسەر تەختەی شانۆو بەشێوەیەکی هونەرو ئیستاتیکی و شانۆی.

لێرەدا توێژەر ئاماژە بە گرنگی ڕیتم دەکات کە وەکو بەشێك لە تەکنیکی جەستەی ئەکتەر لەلای مایەرهۆڵد:

- ڕیتمی کەسایەتی لەگەڵ ڕیتمی جوڵەی ئاکتەر
- ڕیتمی جوڵەی جەستەی ئەکتەر لەگەڵ ڕیتمی ڕێکخستنی جەستە لەناو پانتایدا

ڕیتم لەلای مایەرهۆڵد ، وەکو ئاوازێکی مەبەست ئامێز وایە (ڕیتم بەتەنها ئامرازێکی ڕێکخەر نیە، بەڵکو لایەنێکە کاریگەری ڕاستەوخۆی لەسەر ناوەڕۆک هەیە)[5]، بۆیە هەموو جوڵەیەکی جەستەی ئەکتەر نابێت لە ڕیتمی کردارەکە دەربچێت تەنانەت ئەگەر لە دۆخی ئەفراندن و ڕاگوزەریدا بێت لەسەر تەختەی شانۆ، دەبیت هەمیشە ئەکتەر ئاماژەو هێماو کردار، یاخود جوڵە گوزارشت ئامێزەکانی لەڕێگەی ڕیتم ڕێك بخرێن. هەربۆیە لەم ڕوانگەیەوە مایەرهۆڵد تەماشای گرنگی ڕیتمی جەستەی ئەکتەری دەدا لە شانۆدا. توێژەر لێرەدا ئەوە دوپات دەکاتەوە، کە گوزارشتی جەستەیی لایەنێکی ناوەکی و دەرکیە کە پێکەوە یەك دەگرن بەشێوەیەکی تەکنیکی ، کە دەبێتە مایەی بەرەوپێشچونی ئەکتەری شانۆی و بەرەوپێش چونی ئاستی زانیاری و ڕۆشنبیری، لەپاڵ ئەزمونە جۆراوجۆرەکانی لەبواری نواندان لە شانۆدا.

یۆجینۆ باربا، ئەوە ڕاهێنەرە بەناوبانگە شانۆیەی کە کاری لەسەر برەودان و بەرەوپێشچونی گوزارشتی جەستەیی و دەنگی ئەکتەری ڕۆژئاوای دەکرد، لەڕێگەی سود وەرگرتن لە بەشێك لە کەلتورە شانۆیە ڕۆژهەڵاتیەکانی وەکو شانۆی (کەتەکاڵی و شانۆی کابوکی و نو). توانی لایەنی کەلتوری و فەرهەنگی شانۆی ڕۆژهەڵاتی کۆ بکاتەوە یاخود بەبستێتەوە بە فەرهەنگ و ڕۆشنبیری شانۆی و وەکو بەشێك لەکاری ئەکتەر لەشانۆدا. بەڵام پێگەی جەستە لەلای یۆجینۆ باربا ڕەهەندی فرە لایەنە لە خۆ دەگرێت لەپێناو تێگەیشتن و شیکردنەوەی کاری ئەکتەر، هەروەها لەڕێگەی دابەشکردنی قۆناغەکانی جەستە لەڕووی (لایەنی بایۆلۆژجی و ئەنسرۆپۆلۆژی)،ئەمەش لەپێناو داهێنان و دروست بونی جۆرێك لەجەستە کە باربا ناوی دەنێت سروشتی دووەم، واتە جەستەی هونەری ئەکتەر.

لەبەرئەوە یۆجینۆ باربا بەدیاریکراوی چەمکی وزەی بۆ بەکار دەهێنا بۆ کاری ئەکتەر لەکاتی نواندندا، چونکە وزە ڕۆڵێکی گرنگ دەبینێت بۆ بزواندنی هەست و سۆزو لایەنی هەڵچونە دەرونیەکانی ئەکتەرلەکاتی نواندندا ، هەربۆیە دەبێت ئەکتەر وزەی بەشێوەیەکی هەرەمەکی و بەربڵاو بەکارنەهێنێت لەکاتی دەربڕین و گوزارشتکردنی بەجەستەی، چونکە یۆجینۆ باربا دوپاتی دەکاتەوە کە ئەکتەری هۆشیار توانای دیسپلنکردن و بەکارهێنانی تواناو وزەی خۆی هەیە بەپێی پێویست و لەکات و ساتی داواکراودا، جا زۆرجار بەشێك لەو وزەیە لەڕێی دەربڕینە جەستەیەکانی دەردەکەون، بەجۆرێك، (دەبێت بە وزەیەکی گەورە پێشان بدات لەڕێی ڕەنجێکی کەمەوە)[6]، ئەم تێڕوانینەش پەیوەندی بە مامەڵەکردنی ئەکتەر هەیە بە سێبەرو بونی خۆی لەسەر تەختەی شانۆ، هەربۆیە ئەکتەر هەرچەندە توانای بەسەر کۆنترۆڵکردنی وزەی خۆیدا بشکێت ئەوەندە کاریزماو بونی لەسەر تەختەی شانۆ دەردەکەوێت بەتایبەتی لەسەر ئاستی پیشاندانی توانا جەستەیەکانی.

هەروەها لێرە توێژەر ئاماژە بەوە دەکات کە چەمك و مەفومی وزەی ئەکتەر پەیوەستە بە ماوەو زەمەن، واتە بەکارهێنانی پانتای جەستەی ئەکتەر بە گوزارشتە ناوەکی و دەرەکیەکانی و ، بەستنەوەی بە پانتای شوێن و دابەشکردبونی جەستەی بەسەر جوڵەو کردارو هەموو پێکهاتەکانیتر لەسەر تەختەی شانۆ. ئەمە بەومانایە دێ کە کاتێك ئەکتەر دەگاتە ئاستی هۆشیاریەکی هونەری تەواو بەرامبەر بە توانا جەستەیەکانی خۆی. ئەوکات دەبێتە خاوەنی جەستەیەکی لێهاتو ئامادەی هونەری کە توانای کۆنترۆڵکردنی وزەو و گوزارشتە جەستەیەکانی دەبێت لەسەر تەختەی شانۆو لەکاتی ڕۆڵ بینین و نواندندا.

یۆجینۆ باربا لەئاماژەکردنی بۆ تەکنیکی ئەکتەر لەکاتی نواندندا ئاماژە بە گرنگی پاڵنەر دەکات بۆ ئەنجامدانی هەر کردارێك بەهۆی بونی ویستێك بۆ ئەنجامدانی کردارەکە ئەگەر ناوەکی بێت یاخود دەرەکی (کەواتە نابێت ویستی ئاکتەر بۆ گوزارشتکردن بڕیار لەسەر ئەنجامدانی کردار بدات لەلای ئاکتەر، بەڵکو ویست و پێویستی کردارەکە بڕیار لەسەر پێویستی گوزارشتکردن دەدات لەلای ئەکتەر)[7]، وزەی

doi : 10. 25007/ajnu. v8n4a439

ئەکتەر، لەگەڵ ویست و کردار پاڵنەرن لەلای ئەکتەر بۆ گوزارشتکردن، بەومانایەی کە گوزارشتکردن دۆخێکی هەڕەمەکی و لەخۆوە دروست نابێت لەسەر تەختەی شانۆ، بەڵکو کردار لایەنی ناوەکی ئەکتەر دەجوڵێنێت بەرەو گوزارشتکردن و وای لێدەکات هەست بە هیلاکی، ترس، خۆشی، دڵەڕاوکێ و دۆخی دەرونی جۆراوجۆر بکات. کەواتە بەپێی بیروڕای یۆجینۆ باربا ئەکتەر دەبێت ئاگاداری سلوك و ئاکاری مرۆڤانەی خۆی بێت وەکو ئەکتەر لەکاتی ئەنجامدانی پرۆسەی نواندن.

میتۆدی گرۆتۆڤسکی کە بە شێوازی سۆفیەتی خود لەسەر ئاستی گوزارشتی جەستەی ناسراوە، کەئەمەش لە میانی قوڵبونەوەو ڕۆچونی ئەکتەر لەسەر خودی خۆی سەرچاوە دەگرێ، هەربۆیە پەیبردن بەگرنگی و هێزای خود لەلای گرۆتۆڤیسکی لێهاتوی و توانا دەبەخشێت بە ئەکتەر هەتا بتوانێت لەڕێگەی جەستەیەوە گوازارشت بکات.

بۆیە ئەکتەر لای گرۆتۆڤسکی بریتیە لە هەوڵێك بۆ دەربازبون لە کۆت و بەندی ناخ و خودی مرۆڤ

گرۆتۆڤسکی پشت دەبەستێت بە شێوازی لاهوتی بۆ کاری ئەکتەر ،هەروەها ئاماژە بە جیاوازی نێوان (ئەکتەری پیرۆزو ئەکتەری بێ ئابرو دەکات)[8]، مەبەستی لەو جۆرەیە لەئەکتەر کە لەڕێگەی پێزانین و بەگرنگی زانینی نواندن دەتوانێ گوزارشت و نواندن بکات وەکو لایەنێکی پیرۆز، بەڵام ئەکتەری بێ ئابروو ئەو ئەکتەرەیە کە بێ چاوڕوانە و بێ گوێدان بە وابەستە بون بە لایەنی هونەری و مرۆڤبونی خۆی ، خەریکی نمایشکردنی خودی خۆی دەبێت وەکو مرۆڤ نەك ئەکتەرو بەوجۆرەش خەریکی گوزارشکتردن دەبێت لە خودی خۆی نەوەك کاراکتەرو کەسایەتیەکە بەشێوەیەکی ڕاستگۆیانە.

کەواتە ئەکتەر واتە کارکردن لەسەرخود، چونکە ژیانی ڕۆژانە خودی مرۆڤ دەشارێتەوە بەڵام (شانۆو ئاکتەر) ئەو دیوە شاراوەیە ڕادەماڵێت و گوزارشت لەو شتانە دەکات لە لەژیانی ڕۆژانەدا پەردەپۆشن و خودی مرۆڤیان داپۆشیوە.

هەربۆیە گرۆتۆڤسکی داوای دەربڕینێکی سۆفیانەو گوزارشتی جەستەیی و دەنگی لەئەکتەر دەکات لەکاتی نواندن لەسەر ستەیج یاخود لەسەر تەختەی شانۆ، لەبەرئەوە، (پێویستە ئاکتەر دەمامکێکی ڕاستەقینەو ئۆرگانی بە ماسولکەکانی دەم و چاوی خۆی دروست بکات)[9]، بۆیە ئەکتەر لەلای گرۆتۆڤسکی بەشێوەکی ڕۆژانە پشتی دەبەستێک بە مەشق و ڕاهێنان کردن لەسەر جوڵە و کردارو دەنگ، چونکە ئەم لایەنانە بنەما سەرەکین لە تەکنیك و نواندنی ئەکتەردا.

بۆیە گرۆتۆڤسکی شانۆکەی لەژێر ناونیشانی شانۆی هەژاردا بەیانکرد چونکە گرنگی پێگەی ئاکتەرو سنورداکردنی لایەنی تەکنیکی دوپات دەکاتەوە، بەجۆرێك زۆرجار ئەکتەربەتەنها شوێنی ڕەگەزە یارمەتیدەرەکانی تر دەگرێتەوە، بۆیە دەبوو ئاکتەر هەموو شتێك بخوڵقێنی لەمیانی گوزارشتی جەستەی خۆیەوە، واتە دەبوو گوزارشت لە هەرسات و جوڵەو کردارێك بکات بەشێوەیەکی گوزارشتئامێزانە، هەروەك چۆن گرۆتۆڤیسکی دەڵێت(ڕۆڵی سەگ مەبینە وەکو سەگێکی ڕاستەقینە چونکە تۆ لەڕاستیدا سەگی ڕاستەقینەنیت بەڵکو هەوڵ بدە ڕۆڵی ئەو سیفەتانە ببینە کە لە سەگێکیدا بەدی دەکرێت)[10].

لێرەدا توێژەر ئاماژە بەوە دەکات کە گرۆتۆڤیسکی کاتێك ڕاهێنان و مەشقی بەردەوامی بە ئەکتەرەکانی دەکرد لەمیانی ئاشکراکردنی خود، دەیویست بگاتە ئاستی تێکەڵکردنی هەردوو سلوکی مرۆڤ و سلوکی و ئاکارە بایۆلۆژیەکانی ئەکتەر لە شانۆو وەهەروەها لەکاتی ئەداو گوزارشتکردن لای ئەکتەر، بۆئەوەی ئەکتەرێکی بەهێز دروست بێت کە توانای گوزارشتی جەستەیی و دەنگی لەناو پانتای بەتاڵی شانۆودا بەرچاو دیار بێت. کەواتە گوزارشتی جەستەیی لەلای ئەکتەر سنوردار ناکرێت بەهۆی بونی تیۆر و تێڕوانینە هونەرەکان، بەڵکو بنەما سەرەکیەکانی هونەری نواندن هۆکارن بۆ بەرەوپێشبردنی جەستەی ئەکتەر ، چونکە سەرئەنجام هەموو شتێک لەهونەری شانۆدا بەشێوەیەکی تەکنیکی مەبەست ئامێز بەکار دێت.

2.2 تەوەرەی دووەم

1.2.2 گرنگی گوزارشتی جەستەیی لە ئەدائی جیاواز لە شانۆی هاوچەرخدا

1.1.2.2 پینە باوش*

پینەباوش ئەو هونەرمەندەیە کە کارەکانی دەچنە قاڵب و فۆرمی شانۆی گوزارشت ئامێزو سەمای هاوچەرخ، پیبە باوش هەوڵیدەدا لەکارەکانیدا سەمای کلاسیکی و ، جوڵەو ئەدائی گوزارشت ئامێز بەشێوەیەکی ئازادانەو لە وێنەو چوارچێوەیەکی شانۆوی و درامیدا کۆ بکاتەوە، لەڕێگەی کارکردن لەسەر سەماو نواندن و توانستە فیزیکیکیەکانی ئەکتەرو سەماکار پێکەوە.

پینەباوش لەبواری کاری شانۆدا کاری دەکردو سەرۆکی تیپی (فوبرتاڵی ئەڵمان)ی بوو، لەمیانی پرۆژە هونەریەکانیدا بەڕونی کاری لەسەر بابەتە کۆمەڵایەتی و بەتایبەتی

doi : 10. 25007/ajnu. v8n4a439

کاری لەسەر تەنگەژەو کێشەو گرفتی ئافرەت و لایەنە شاراوە دەرونیەکانی مرۆڤ کردوە، کە زیاتر لەشێوەی تابلۆی گوزارشت ئامێزی جەستەی و سەمای درامی و نواندی شانۆی خۆی دەبینیەوە. جەستە لەلای باوش،(جەستە مرۆڤ ناجوڵێنێت، بەڵکو دەبێت هۆکارێك هەبێت بۆ جوڵاندنی جەستەی)[11]، لێرەدا مەبەستی لە بونی کردارو ئامانج هەیە لە ئەنجامدانی هەرجوڵەیەك، هەروەها گوزارشتی جەستە وابەستە نیە بە شوێن و کات و ژینگەیەکی دیاریکراوەوە، هەروەها لەتێڕوانینی باوش جەستە ئازادە لەلای ڕەگەزی نێرو مێ و تەمەن ڕون و دیاریکراو نیە لە بەرهەمە هونەریەکاندا.

سەمای گوزارشت ئامێز ئەندێشەی ئازاد دەکات هەروەها بەشێوەیەکی گوزارشتی جەستەی دەردەخات، بۆیە لەمیانی مۆسیقاو ڕێتمەوە هەست و سۆزو هەڵچون و گوازرشت دروست دەکات بێگومان لە ڕێگەی جەستەوە.

کەواتە ئەو جۆرە لە ئەداکردن، پێویستی بە ئەکتەری لێهاتو هەیە کە بتوانێت لە ڕێگەی لایەنی ناوەکی و دەرونی، یاخود لەڕێگەری ململانێیی لەگەڵ ئەوانیترو لەڕێی کارکردنی لەسەر لایەنی دەرەکی جەستەی خۆیەوە گوزارشت بکات ،((کارپێکردن جەستەو تواناکانی ڕادەوەستێت لەسەر توانانی درکپێکردن و هۆشیاری خەیاڵی ئەکتەر لە ئازادکردنی جەستە و هاوکات لەمیانی کۆنترۆڵکردن و چۆنێتی بەکارهێنانی جوڵەو هەست و ئاماژە گوزارشتئامێزە جەستەیەکانی))[12]. بۆیە ئەکتەری هاوچەرخ لەم ڕۆژگارەدا پێویستی بە زانینی سەماو گوتنی گۆرانی و ڕەژنینی ئالەتی مۆزیکی و هەروەها پێویستی بە شارەزای هەیە لە جۆری نواندن و ئەو شێوازە شانۆیانەی کاری تێدا دەکات ، بەهەردوو شێوازی شانۆوی میوزیکاڵیکی وسەمائامیز لەگەڵ شانۆی درامی وباو.

جەستەیی و شارستانی باڵاو جیاواز.((بەکارهێنانی جەستە لەلای ئەکتەر لەسەرشێوازی پەیوندی جەستەکە بە خودی خۆیەوە ڕادەوەستێت))[13]، بەشێوەیەك کە ئەکتەر دەتوانی گوزارشت لە جەستەی بکات لەڕێی کارکردنی لەسەر لایەنی هەستی و ماسولکەی و عەقڵی خۆی. بەجۆرێک کە جەستەی ئەکتەری سەماکار، دەبێت جەستەیەی خۆی بێت بەڵام جەستەیەکی هونەری لە گوزارشت لە لایەن و ناوەخنی هەموو جوڵەو ئاماژەو هێمایەکی مانادرای ناوەکی ، واتە هەستی وجەستەی بکات.

لێرەدا توێژەر ئاماژە بەوە دەکات کە گوزارشتی جەستەی لە شانۆی هاوچەرخدا، خاوەنی پانتایەکە لە ئمپرۆڤایس واتە لە ئیترجال و جۆرێك لە قوڵی لەئەداکردن و هەروەها لە گوزارشتکردندا.

بۆیە لە نمایشە سەمایە کلاسیکیەکاندا، دەبینین جەستە زیاتر ویست و حەزی لە سەپاندن و ڕێسا جێگیرەکانی سەما هەیە، بەڵام لەشانۆی (پینەباوش)ئەم جۆرە ڕێسایانە جیاوازن و جەستە خاوەنی ئازادی و ئیترجالە لەکاتی گوزارشتکردندا، کەواتە شانۆیەکی تەنانەت درامی نیە بەتاڵ و خاڵی بێت لە لایەنی پیشاندان و گوزارشتکردن، چونکە ئەکتەری شانۆی هاوچەرخ ئەگەر هەر ڕۆڵێك ببینیت، ئەگەر تەنانەت سەرقاڵی نواندن بێت لە شانۆی گۆرانی ئامێز یاخود سەماکردن دەبێت نمایشکارانە ڕۆڵەکەی ببینیت.

لەبەرئەوە هەروەك لەبەشی یەکەمی توێژینەوەکەدا ئاماژەمان پێکرد بەشێك لەکاری ئەکتەر بریتی دەبێت لە ئەنجامدانی مەشق ڕاهێنان ومەیلی کارکردن و پەیداکردنی ئەزمون و شارەزای لەپێناو خستنەکاری جەستەی بەشێوەیەکی هۆشیارو داهێنەرانە. هەربۆیە پینەباوش یەکێکە لەو سەماکارو دەرهێنەرە هاوچەرخانەی کاریگەری هەبوو لەسەر گۆڕینی شێوازای ئەداکردنی ئەکتەر لەپێناو پێدانی ماوەو پانتایەی زیاتر بە گوزارشتی جەستەی گۆڕینی ئامادەگی ئاکتەر بەرەو ئاستێکی بەرزتر، پێش کەوتوتر. جەستەی گوزارشت ئامێز هێزو تواناو لێهاتوی دەبەخشێت بە بەرجەستەکار لەکاتی ڕۆڵبینین لەهەر کەسایەتیەکی درامیدا، لەڕێی کارکردن لەسەر ڕەهەندە سەرەکیەکانی کەسایەتیەکە.

2.1.2.2 ڕۆبێرت وێڵسون*

دەرهێنەری ئەمەریکی جیهانی ڕۆبێرت وێڵسون، ئەو دەرهێنەرەی پشتی دەبەست بە کارکردن لەسەر جیهانێک کە لێوان لێو بوو لە وێنەی تەشکیلی بەرجەستەکراو، تێڕوانینە هونەریەکانی ناونا شانۆی وێنە،(تەماشاکردنی وێنەی ژیان هەمیشە دەمێنێتەوە، بۆیە دیمەنە سروشتەیەکان دەستکەوتێکی باشن بۆئەوەی لە هونەری شانۆدا بەکار بهێندرێن)[14].

وێنەی شانۆی لەلای ڕۆبرێت وێڵسون،((بوارێك دەرەخسێنێت بۆ گوازارشت و دەربڕینی درامی لەنێوان زمانی وێنەی شانۆی لەگەڵ زمانی دیالۆگە شانۆیەکان))[15]، لەبەرئەوە شێوازی دەربڕین و گوارشتکردنی وابەستەیە بە تەکنیك و خەیاڵ و توانای ئەکتەر لە بەرجستەرکردنی وێنەی شانۆیی بەشێوەیەکی ئیستاتیکی بەرزو ڕێکخراو بێگومان لەڕێگەی دەربڕینی جەستەی ئەکتەرو ئەو کردارانەی لەڕێگەی

doi : 10. 25007/ajnu. v8n4a439

جوڵەو جەستەوە گوزارشتیان لێ دەکردێت لە لایەن ئەکتەرو لە شانۆی ڕۆبێرت وێڵسوندا.

ئەداکردنی لە شانۆی وێنەیدا پێوەرو خوێندنەوەو هەروەها شرۆڤەی جیاواز لەخۆ دەگرێت، چونکە ڕەگەزە تەکنەلۆژیە هاوچەرخ و پێش کەوتوەکان هەروەها بەرەوپێشچونی ڕوداوەکان لە سەرانسەری جیهاندا بووە مایەی بەخشین و پێش کەوتنی لایەنی تەکنەلۆژی و بەکارهێنانی ئەم بەرهەمە پێشکەوتوانە لە بوارەکانی، ڕەنگ، ڕوناکی مکیاژی شانۆیدا، (مەبەست لەشانۆی وێنەی تەنها بەکارهێنانی لایەنی تەکنیکی نیە، بەڵکو ویڵسون پێیٚ وایە هەموو ڕەگەزێکی شانۆوی تەکنیکی لەشانۆدا هەمان گرنگی و کاریگەری هەیە لەبەرهەمهێنانی کارێکی شانۆیدا، بۆیە تەکنەلۆژیا گرنگی و بایەخ دەدات بە زۆربەی بەرهەمە شانۆیە پرۆفیشناڵەکان، کەواتە هەموو ڕگەزە تەکنیکی و تەکنەلۆژیەکان دەبنە مایەی پێدانی هێزو جوانی بە بەرهەمە شانۆیەکان بەشێوەیەکی دیارکراو جێگیر)[16].

کەواتە شێوازو ستایلی وێڵسون لە شانۆی هاوچەرخدا شێوەو مانا دەداتە ئەکتەر لە کاروبەرهەمە شانۆیەکانیدا.

لەیەکێك لە وتارە شانۆیەکاندا کەدەربارەی نمایشێکی شانۆی کۆمیدی بوو بە ناونیشانی (١٩١٤) وێڵسون باسی تێکەڵکردنی دوو ڕۆمان دەکات کەئەوانیش ڕۆمان (سەربازە وێنەکێشە ئازاکە) و (دوارۆژەکانی مرۆڤایەتی) وێڵسون ئاماژە (بەو ڕوداوانە دەکات کەلە جەنگی جیهانی یەکەمدا ڕوویانداو ئەو پێی وایە هەموو ئەو ڕوداوانە ڕۆژانە لە گۆڤارو ڕۆژنامەکاندا دەیانخوێنینەوە هاوشێوەی هەموو ئەو ڕوداوەن کە جارێکیتر یاخود پێشتر لەلایەن تەتەرەکانەوە ئەنجامدراون. تەنانەت ئەو ڕووداوانەش کە لەئێستادا ڕودەدەن)[17]، کەوایە کارو بەرهەمە شانۆیەکانی وێڵوسن، یاخود وێنەی ناو تابلۆ شانۆیەکانی بەدەرنیە لە بونی ناوەڕۆك و سیمای پوچگەرایی ڕوداوەکان چونکە لەم ڕێگەیەوە ئەکتەر خەریکی بەرجەستەکردنی دیالۆگ و کردارە شانۆیەکانە، واتە لەڕێی کارکردن لەسەر جیهانی وێنەو پێکهاتەی تەشکیلی و جوڵەی جەستەی ئەکتەر، بەجۆرێك کاری ئەکتەر بریتی دەبێت لە بونی هەمەئاهەنگی لەنێوان ڕوداو گوزارشتە دەنگی و جەستەییەکانی بەشێوەیەکی هەستیانە.

لەبەرئەوە گوزاشتی ئەدائی ئوکتەر لە وێنە شانۆیەکاندا زیاتر فراوان دەبێت و ئوکتەر زیاتر پەنایان بۆ دەبات لەکاتی ڕۆڵ بینین لە کەسیایەتیە شانۆیەکاندا، بەجۆرێك ئوکتەر پەنا بۆ بەکارهێنانی ڕەنگ و مکیاژو جل وبەرگ و ئێکسسوار دەبات بۆ پیشاندانی وێنەی کەسایەتی ناوشانۆنامەکان. بۆیە لەلای ڕۆبێرت وێڵسۆن ئوکتەر لەڕێگەی ئەم ئامرازانەوە خەریکی پیشاندانی وێنەیەکی شانۆی ئەبسۆردو پوچگەرایە بەشێوەیەکی تاڕادەیك کۆمیدی و ڕەخنە ئامێز، ئەو دەیەوێت ناخی مرۆڤ لەڕێگەیەوەو چەندین مانای جیاواز پیشان بدات، هەموو ئەمانەش لە بەهۆی دەربڕین و گوزارشتە جەستەیی و دەنگیەکانی ئەکتەر پیشان دەدرێتن.

ئەکتەر لەشانۆی وێڵسوندا گرنگی دەدات بە دەربڕین و گوزارشتی جەستەی لەکاتی بەکارهێنانی دەنگ و زمانی جەستەی، بۆیە ئەکتەر گۆرانی دەڵێت ، سەمادەکات لەگەڵ ئەو پێکهاتانەی پانتای پێ پردەرکرێتەوە،(ئەکتەر بەواتای دەنگ و جەستەیەك دەبێت کە پانتای شانۆ دەبڕێت و شوێنێك بۆ خۆی داگیر دەگات،[..] لەپێناو بونیادنان و ڕێکخستنی دژ بەیەکەکان)[18] ، مەبەست لە دژبەیەکەکان واتە ئەو جیاوازیانەیە دەگرێتەوە کە بەشێکە لەستایلی نواندن کەئەمەش بنەمایەکی سەرەکییە لە شانۆێ وێنەیداو ئامانج لێی ئاشکراکردنی پانتایەکی ئەدائی و بابەتەتیە کە پەیوەندی بە لایەنی هونەری و خولڵقاندنی جیهانێکی تەلیسماوی لێوان لێو لە وێنەی شانۆیی.

کەواتە گوزارشتی جەستەیی لەلای ئەکتەر لێرەدا تواناکانی خوی ئاشکرا دەکات لەمیانی مەشق و ڕاهێنانی ڕۆژانەی و بەردەوامبونی لەو ۆرك شۆپانەی دەربارەی ئامادەکاری کارەکانی ئەنجامیان دەدات دەربارەی شێوازی جوڵەو ئاماژەو جوڵەی ئەکتەر، بەڵام((وێڵسون شیکردنەوەی بۆ ماناو دیمەنە شانۆی و تابلۆ هونەریەکان نەدەکرد ، ئەو داوای شێوازێکی دیاریکراوی دەربڕین و گوزارشتی جەستەی نەدەکرد بەڵکو وێڵسون داوای لێدەکردن و چۆن هەستن و دانیشن ، چۆن جستەیان بەشێوازێکی مەبەستئامێز و دیاریکراو بەکار بهێنن))[19]، ئەمە گەواهی دەدات لەسەر بونی ئازادی ئیمرۆڤایس، واتە ئیرتجال لەنواندندا لەلای ڕۆبێرت وێڵسۆن ، بۆیە بەپێیێ تێڕوانینەکانی ئەکتەر وابەستەیە بە پیشاندان و بەکارهینانی توانای جەستەیەکانی بەشێوەیەکی داواکراو کەبگونجێت لەگەڵ دیمەنە شانۆیەکاندا.

لێرەدا تویژەر ئاماژە بەوە دەکات کە ڕەگەزە تەکنیکیەکان لە نمایشی شانۆی هاوچەرخدا پێگەو کاریگەری ئەکتەر کەم ناکاتەوە هەرچەندە ڕەگەزو لایەنە تەکنیکیەکانیش ببە مایەی بەرەو پێشچون و گۆڕینی وێنەی ناو دیمەنە شانۆیەکان، چونکە جەستەو جوڵەی ئەکتەر هێشتا لەسەرو هەموو ڕەگەزە هاوچەرە شانۆیەکانیترەوەیە. ئەکتەر لەکارە شانۆیەکانی ڕۆبرێت وێڵسون نمونەیەکە کە دەتوانێ گوزارشتی جەستەی و دەنگی و هەڵچونەکانی خۆی پیشانبدات((ئەکتەر

doi : 10. 25007/ajnu. v8n4a439

هاندەدرێت ئەدایەکی ئاسای وگوزارشتێکی ئازادانە هەڵبژێرێت، هەروەها داوای لێدەکرێت توانست و لیاقەیەکی جەستەیی تەواو هەروەها توانای ئەنجامدانی جوڵەی لەسەرخۆی هەبێت بۆ ئەوەی بینەر توانای تێرمان و لێوربونەوەی بۆ دروست بێت))[20].

ڕۆبێرت ویڵسون ئاماژە بۆ گرنگی بونی ئەکتەر دەکات لە شانۆدا، (بەجۆرێك لە بەشێکی زۆر لەکارە شانۆیەکانیدا تاڕادەیەك هەست بە نائامادەگی نوسەر دەرکرێت چونکە نمایشە شانۆیەکانی لەسەر بنەمای جوڵەو جەستەی ئاکتەر لەناو پانتای شانۆدا بنیادنراوە)[21].

3.1.2.2 مارسیل مارسۆ*

مارسیل مارسۆ ئەکتەرو دەرهێنەری فەرەنسی وجیهانی ، ناوبانگی دەرکرد لەبوانی نواندنی بێ وشەو جوڵە ئامێز مارسۆ کەوتبوە ژێر کاریگەری ئاکتەری بەناوبانگی بەریتانی و جیهانی (چارلی چاپلن)، کاروبەرهەمەکانی مارسۆ دەکەوێتە هەردوو سەدەی بیست و بیست ویەك. مارسۆ پێشەنگی هاوڕێ و هاوسەردەمەکانی خۆی بوو لەبواری نواندنی بێدەنگ، کارەکانی لەڕوی فۆرمەوە تێکەڵ بوو لە هونەری مایم و پانتۆمایم کەهەردوو شێوازەکە لەنواندن و دەربڕین لە شانۆی هاوچەرخدا پشت دەبەستێت بە توانستی ئەکتەرو گوزارشت بەشێوەیەکی پێگەیشتو کامڵ.

ئەداکردن لەلای مارسۆ، پشت دەبەستێت بە دەربڕینی جەستەی و خستنەکاری هەموو بەش لایەنە ماسولکەی و هەروەها هەڵچونە دەرونی و سۆزداریەکانی ئەکتەر لەپێناو بەرجەستەکردنی ئەو کەسایەتیەی ئەکتەر ڕۆڵی تێدا دەبینێت، هەروەها بەکارکردنی ئەکتەر لەسەر پیشاندانی سیفاتەکانی کەسایەتیەکە لەڕێگەری گوزارشتی دەم وچاو جوڵەی جەستەی.

مارسیل مارسۆ لەیەکێ لە وتارەکانیدا ئاماژە بە گرنگی و توانای ئەکتەر ئەم بوارە دەدات،(بینەری شانۆی بێ وشە پشت دەبەستێت بە خەیاڵی بۆ تێگەیشتن و چێژ وەرگرتن لەنمایش، بۆیە ئەکتەری ئەم بوارە پێویستی بەوەیە کە گوزارشت لە شتە بیندراوەکان بکات بەشێوەیەکی نەبیندراو وە جارێکتر شتە نەبیندراوەکان بکاتەوە بە بیندراو لەپێش چاوی بینەر لەڕێگەی ئەو کەسایەتیەی ڕۆڵی تێدا دەبینێت)[22].

کەواتە خەیاڵی بەجەستەکراو، بەشێکی سەرەکی و گرنگە بۆ دروستکردنی تەوەهوم و وێنەی بیندراو لەڕێگەی پێدانی ئاماژەی عەقڵی بە جەستەی ئەکتەری شانۆی بێ وشە، لەبەرئەوە مارسۆ پێیوابوو جەستە پێویستیەکی سەرەکیە لەپێدان و دروستکردنی مانا لەسەر تەختەی شانۆ، لەڕێگەی جەستەی ئەکتەرەوە جیهانێک لە خەیاڵ و ساتی گوزارشتئامێز دروست دەکرد لەیەك بەیەکی ئەو ساتانەی لە نمایشەکانیدا پیشانیدەدا. بەجۆرێك لەکۆی گشتی نمایشەکانیدا مارسیل مارسۆ دەربڕین و گوزارشتە جەستەیەکانی ئەکتەری دوبارە نەدەکردوە، بەڵکو لەهەر نمایشێک جوڵەو جەستەی ئەکتەری بە جیاوازی لەئاستێکی باڵادا پیشان دەدا لەکاتی نواندندا. لەبەرئەوە جەستەی تەکنیکی و بیرکەرەوە، پیشت دەبەستێت بە لایەنی تەکنیکی و توانستی فیزیکی، لەگەڵ ئەو لایەن و ڕەهەندە هەستی و سۆزداری، یاخود هەڵچونانەکانی، نەک تەنها پشت بەستن بە نمایشکردنی جوڵەی جەستەی ئەکتەر وەکو (نمایش).

پانتای شانۆ لای مارسۆ، پانتایەکی ئازادە ،واتە خاڵیە لە بونی دیکۆری ئاڵۆزو گەورە، چونکە مارسۆ وەکو ئەکتەر تابلۆ هونەری و دیالۆگ و شوێن و ڕوداوەکان لەناو پانتای شانۆدا لەڕێگەی جەستەوەیە پیشان دەدات، واتە مارسۆ لەڕێگەی کارکردن لەسەر گۆڕانکاری دۆخ لەسەر ستەیج و توانای خۆی وەکو ئەکتەر زیاتر بۆتە مایەی سەرنج لەلای بینەرو دروستکردنی پێگەیەکی گرنگ بۆ خۆی وەکو ئاکتەر.

ئامرازەکانی ئەداکردن لەلای مارسیل مارسۆ بریتیە لە بونی خێرای و کارامەی لەکاتی ئەنجامدانی جوڵە بە جەستەی، هەروەها گرنگی دەدات بە پیشاندان و دەرخستنی گوزارشت لەڕێ دەم و چاو مکیاژو بەکارهێنای ڕەنگی سپی بەشێوەیەکی سەرەکی لەسەر ڕوکەشی دەوم چاوی لەپێناو دەرخستنی گوزارشت و هێل و بەشەکانی دەم و چاوی،(پێویستە ئەکتەر گرنگی بە توانستە فیزیکی و جەستەیەکانی خۆی بدات بۆ ئەوەی بتوانێ لەئاستێکی باڵادا گوزارشت بە هێڵەکانی دەم وچاوی باکات و بەئاسانی کۆنترۆڵیان بکات لەکاتی نواندندا)[23].

مارسۆ لەهەمانکاتدا ئەکتەرێکی کۆمیدی جادە، واتە ساتەوەختی پێکەنیناوی دەخوڵقێنێت لەسەر شانۆ بەشێوەیەکی توند و کاریگەر، بۆیە لەزۆربەی نمایشەکانیدا گوزارشت لە شت گەلێك دەکات بەڵام بەشێوەیکی گرۆتیسکی مەبەستی لە پیشاندان و دەرخستنی شت گەلێکیترن. ئەمەش گەواهی لە گرنگی و بایەخی نواندنی جدی و جوڵە ئامێز دەکات لەلای مارسیل مارسۆ،(پانتۆمایم هونەرێکی جدیە، یاخود هونەرێکی جوڵەئامێزی بێ وشەی جدیە، کە دەبێتە هۆی دروستکردن و دەرخستنی تواناو لێهاتوی ئەکتەر ، واتە نواندنی بێ وشە لەنێو ستایلە جیاوازەکانی

نواندنی شانۆدا وا لەئەکتەر دەکات بتوانێت گوزارشت لە بچوکترین سات بکات لەڕێگەی هێڵ و پارچەو بەشەکانی دەم وچاو جەستەیەوە، کەواتە پانتۆمایم ئامرازێکە بۆ پیشاندانی گوزارشتی جەستەی لەلای ئەکتەر)[24].

کەواتە گوزارشتە جەستەیەکان لەلای مارسۆ، بریتیە لە چۆنێتی بەکارهێنان و دابەشکردنی بەشەکانی جەستەی ئەکتەرو کارکردن بۆ بەستنەوەی جولەوئاماژە جەستەیەکان بە دۆخ و سیفاتەکانی ئەو کەسایەتیەی کە رۆڵی تێدا دەبینێت، بۆیە مارسۆ پشت بەقاڵبونەوەو لێهاتوی ئاکتەر دەبەستێت لەکاتی ئەنجامدانی جولە جیاوازەکان لەکاتی نواندندا، بۆیە(شێوازی ئەنجامدانی جولە لە شانۆی پانتۆمایی فەرەنسیدا لەئاستێکی تەکنیکی بەرزدایە، لەگەڵ بەکارهێنانی ئامرازە تەکنیکیەکان لەپێناو خولقاندنی نمونەیەکی دیاریکراو کاریگەر لە شێوازی رۆشتن و دانیشتن و هەموو ئەو جولە تەلیسماویانەی کە دەبنە هۆی دروستکردنی جۆرێك لە تەوەهم لەلای بینەر ، ئەگەر چی لە هونەری پانتۆمایم سەرچاوەی جولەو ئاماژەکان لە کەسایەتی و ئاکارو سیفاتەکانی خودی مرۆڤەکانەوە سەرچاوەی گرتوە بەڵام هاوکات لە هونەری پانتۆمایی فەرەنسیدا ئەو جولەو ئاماژانە جاریکیتر لەڕێگەی جولەو لێهاتوی ئاکتەرەوە لە بەرگێك و فۆرمێکی هونەری بەرزدا لەلایەن ئاکتەرەوە نمایش دەکرێت)[25].

3.2 گرنگترین خاڵەکانی چوارچێوەی تیۆری

- بایەخ و گرنگی گوزارشتی جەستە پشت دەبەستێت بەسەر دوو لایەن کە ئەوانیش بریتین لە:
  - لایەنی ئەدائی، کەپشت دەبەستێت بە زنجیرە ستایلیکی شانۆی جۆراوجۆر و گوزارشتی جەستەی ئەکتەر لەپێناو دەرخستنی لایەنی ئەدائکردن لەلای ئاکتەر.
  - لایەنی تەکنیکی کەوا لە جەستەی ئەکتەر دەکات لەڕوی هونەریەوە بەرەوپێش بچێت لەمیانی ئەنجامدانی ڕاهێنان و پەیبردن بە تواناکانی جەستە لەڕێی خودی ئەکتەر خۆیەوە.
- هۆشیارو ڕێکخستنی ڕەهەندە ناوەکیەکانی ئاکتەر(هەست وسۆز، لایەنی سۆزداری، هەڵچون و، خەیاڵاندن) لەگەڵ لایەنی دەرونی ئەکتەر، هەرچی لایەنە دەرەکیەکانی دەرەوەی ئەکتەر هەیە بریتین لە(هێڵ و بەشەکانی دەوم چاو، سەر، دەستەکان، پێکان، لەگەڵ دۆخە جیاوازەکانی جەستە)ئەو دوو جۆر لە ڕەهەند یارمەتی ئەکتەر دەدات لە چەمک و ماناو گوزارشتی جەستەی تێبگات.
- ئەو ئەکتەرە بەهرەمەندو ڕاستگۆیەی کە مەیل و حەزی هەبێت بۆ نواندن، دەتوانی گوزارشت لە هەموو ساتە درامی و شانۆیەکان بکات لە ڕێگەی ئەو توانستانەی لە لەمیانی ڕاهێنان و ئەزمونی کارکردن و شارەزای لخۆیەوە بەدەستی هێناون، واتە دەتوانی سەرجەم دەستکەوتە هونەریەکانی خۆی لەپێناو بەکارهێنانی دەربڕین و گوزارشتی جەستەی بەکار بهێنێت.
- ئەکتەر و نواندن و هەردوکیان کار لەسەر ڕەهەندەکانی کەسایەتی دەکەن بۆیە پێویستە لەسەر ئەکتەر هەموو تواناکانی خۆی بخاتە گەر لەپێناو بەکارهێنانی جەستەو ئەنجامدانی جولەو ئاماژەو هێما لەڕێگەی جەستەی خۆیەوە، هاوکات جەستە بکاتە ئامرازێک بۆ هاندان و جولاندنی لایەنی هەست و سۆزیەکانی ، بەشێوەیەی هونەری و هاوچەرخانە لە نمایشە شانۆیەکاندا بەکاریان بهێنێت.
- ستایلە نوێکان لەشانۆدا بوارو پانتایەکی فراوانتر دەرەخسێنن بۆ ئەکتەر هەتا بتوانی گوزارشت لەجەستەی بکات، بەتایبەت بۆ ئەکتەری شانۆی و سەماکار لەگەڵ ئەکتەری پانتۆمایی هاوچەرخ . یاخود هەر ئەکتەرێک کە زیاتر لەڕێی کارکردن لەسەر جەستەی هەوڵی دەبڕین و گوزارشتی شانۆیانە دەدا، واتە سەرجەم ئەو فۆرمە شانۆی و نواندنانەی پشت بە جەستەی دەبەستن ، ئەکتەر دەبێت لەم فۆرمە هونەریانەدا بتوانێت بەباشی گوزارشت لە هەموو سات دۆخە شانۆیە جۆرواجۆرەکانی ناو دیمەنە شانۆیەکان بکات، هاوکات لەپاڵ ئەمانەشدا دەبێت بتوانی گۆرانی بڵی و تەنانەت توانای ژەنینی ئامێری میۆزیکی هەبێت.
- جەستەی ئەکتەر پەیوەندی هەیە، یاخود پەیوەستە بە سروشتی دووەمەوە، واتە بەو سروشتەی کە لەڕێی ئەزمون و گەڕان و خوێندنەوەوە پێی گەیشتوە، بەجۆرێك ئەم جۆرە جەستەیە پشت نابەستێت بە ڕەگەز و شێوەو ڕۆشنبیریەکی دیاریکراوی تایبەت بە ناوچەیەك، واتە خاڵیە لە هەموو

doi : 10. 25007/ajnu. v8n4a439

پێکهاتەیەکی سروشتی و خۆرسکی یاخود ناوچەی، بەڵکو جەستەیەکە پەیوەستە بە ژینگەیەکی شانۆیانەوە، چونکە جەستەیەکی هونەریە.

3. تەوەرەی سێهەم: بەجێهێنانی توێژینەوە

1.3 کۆمەڵگای توێژنەوە

1.1.3 هەموو نمونەکانی توێژینەوەکە دەگرێتەوە لە ساڵی (٢٠٠٠هەتا٢٠١٠)

أ- نمونەکانی توێژینەو: توێژەر نمونەی بەمەبەستی بەکارهێناوە لەم توێژینەوەدا، لەپێناو ئاراستەبوونی بەرەو2.1 ئامانجی توێژنەوەکە. لەرێگەی دەتنیشانکردنی سێ نمایشی هونەری پینەباوش، (ڤۆلمۆنت، پەیوەندیکردن قاوەخانەی مۆلێر)، هۆکاری دەستنیشانکردنی ئەم نمونانە دەگەڕێتەوە بۆ گرنگی هەر یەکێک لەم نمایشانەو کاریگەریان لەسەر ئاکتەر لەچۆنێتی بەکارهێنانی جەستەو گوزارشتی جەستەی لەکاتی نواندن و ئەداکردندا ، هەروەها ئەم نمایشانە هەڵگری سیفاتی زانستی و ئەکادیمین لەرووی ئاست و کوالێتیەوە.

ب- میتۆدی توێژینەوە: توێژەر میتۆدی وەسفی بۆ شیکردنەوەی نمونەکان بەکارهێناوە

ت- ئامرازەکانی توێژینەوە: توێژەر لەم توێژنەوەیەدا سودی لەگرتەی ڤیدیۆی ویبساتی یوتیوب وەرگرتوە بەتایبەت بۆ بینین و وەرگرتنی سامپڵی نمایشە هونەریەکانی پینەباوش.

4. شیکردنەوەی نمونەکان

1.4 نمایشی شانۆی (بەناوی ڤۆلمۆد)

گرنگی ئەم نمایشە لەوەدایە کە پینەباوش سێ ئاست لە ئەداکردن و تەکنیك بەکار دەهێنێت بۆ ئەکتەرەکانی لەئاستی یەکەدا باوش کاری لەسەر جەستەی ئەکتەر کردوە وەکو ئامرازێك بۆ ئەنجامدانی سەماو جوڵە گوزارشتئامێزەکان.

لەئاستی دووەمدا پینەباوش پشتی بە بەکارهێنانی دەنگی ئەکتەرو گۆرانی و دەربڕینی دەنگی بەستوە.

لەئاستی سێهەمیشدا کاری لەسەر نواندنی لەکەسایەتی و دۆخی جۆرواجۆرو توانای دەربڕین و گوزارشتکرن کردوە لەلای ئەکتەرەکان.

کارکردن لەسەر ئەو سێ جۆرە لەئاست و تەکنیك لەلای باوش ئەوە دەردەخات کە ئەکتەر لە شانۆی هاوچەرخدا دەبێت لەیەک کاتدا توانای سەماکردن و گۆرانی گوتن و هەروەها نواندنی هەبێت لە هەموو ئەو دیمەن و دۆخە شانۆیانەی کە کەسایەتیەکانی ناو شانۆنامەکان دەیخولقێنن.

ئەم نمایشە زیاتر پشت بە جەستەی ئەکتەر دەبەستێت بەتایبەتیش توانست و لێهاتوی و لیاقەی ئاکتەر هۆکاری سەرەکیە بۆ پارێزگاریکردن لە رێتمی نمایشەکە لە رێی رێتمی جەستەی ئەکتەرو سەماکارەکانی، چونکە جەستەی ئاکتەر لەم نمایشەدا ئامرازی یەکەمە بۆ پیشاندانی ئەو فەزایەی نواندنی تێدا ئەنجام دەدەن و هاوکات سەرجەم پەیوەندی نێوان کەسایەتی و کاراکتەرەکان تەنها لەرێگەی بەریەك کەوتنی جەستەی ئەکتەرەکانەوە روندەبێتەوە.

هاوکاری دووەم لەم نمایشەدا ئەو پانتایە شانۆیەیە کە لەرێی جوڵەی ئەکتەرو شوێن و لایەنی زەمەنی کاری لەسەر کراوە، لەگەڵ ئەو کەشە گشتیەی لە رێی سینۆگرافیاو رەگەزە شانۆیەکانی ترەوە پێنشاندراوە.

لەبەرئەوە ستایلی (پینەباوش) لە دوو پانتایدا خۆی دەبینێتەوە، پانتای شانۆی، لەگەڵ پانتای تەکنیکی، کە ئەمە بەشێوەیەکی ئاشکرا ئاماژەیە بۆ ستایلی دەرهێنان لەلای پینەباوش، لەپانتای یەکەمدا باوش کار لەسەر جوڵەو جەستەی ئەکتەر دەکات، لەگەڵ ئەو بیرۆکانەی لەنێو نمایشەکانیدا پیشانیان دەدات.

ناونیشانی ئەم نمایشە ناوەرۆکێکی کەشئامێزو کەرناڤاڵێ شەوانە لەخۆ دەگرێت ، مەبەست لە ناوەرۆکی کەشئامێز زیاتر ئاماژەکردنە بە بونی حەزو ویستی سێکسی لەلای مرۆڤ و بەدیاریکراویش مەبەست لە پەیوەندی نێوان ژن و پیاوە. ئاماژە بۆ ئەوە دەکات کە هەردوو رەگەز ، لەناو خودی خۆیاندا هەست بەچی دەکەن و هەروەها پێویستیان بەچیەو چۆن گوزارشت لە ویست وحەزەکانیان دەکەن.

بۆیە هەندێکجار سەرتەختەی شانۆو دابەش دەبێت بەسەر سێ تابلۆی وێنەئامێزدا، هەر سێ دۆخە و تابلۆکان بەهاوکاری سەماکردنی گوزارشتئامێز بە گروپ ، یاخود لە رێی کۆمەڵەتابلۆیەك دروست دەبن کەنواندن بەشێکی سەرەکیە تیایاندا، بەجۆرێك کە هەرئاکتەرێك بۆ خۆی بەشێوەیەکی سەرەکی خاوەن هەست و لایەنی هەڵچون و سۆزدارییانەیە بەپێی ئەو سات و دیمەنانەی کە ئاکتەرەکان خۆیان دەخولقێن و نواندنی تێدا دەکەن.

بەشێوەیەك دیالۆگ و جوڵە شانۆیەکانی ئەکتەرەکان لەم نمایشەدا نابنە مایەی دروستکردنی پەرتەوازەی ، چونکە هەمیشە دیالۆغ بەشێوەیەکی رێکخراو لەسەر زاری کەساتی سەرەکی (سۆلۆ) دەردەبڕێت، هەروەها دیالۆگە شانۆیەکان بەگشتی

doi : 10. 25007/ajnu. v8n4a439

دووباره نابنەوە وەک جوڵەو ئاماژە جەستەیەکان ئەوەش بەشێکە لە ستایلی کارکردنی (باوش)و دوپاتکردنەوە گرنگی کردارو جوڵەیە بەشێوەیەکی مەبەست ئامێز لە نمایشەکانیدا.

دوبارەکردنەوەی جوڵە پەیوەستە بە دوولایەنەوە ، یەکەم بۆ دوپاتکردنەوەی ئامانج لە ئەنجامدانی کردارو جوڵە دووەمیش پەیوەندی هەیە بە پیشاندانی گرنگی جەستە وەک ئامرازێك بۆ پیشاندان و گوزارشتکردن لە کردارو جوڵە لەلای ئەکتەر.

لەبەرئەوە دیالۆگی شانۆیش ئامرازێکی ڕاستەوخۆیە بۆ گواستنەوەو تێگەیشتن لە جۆری زانیاریەکان، بەڵام زمانی دەربڕینی جەستەی پێویستی بە دوپاتکردنەوەی ئاماژەو هێماو دابەشکردنی گوزارشتەکە هەیە بەسەر لایەنی زەمەنی و ڕیتم و ماوەی ئەو جوڵەیەی ئاکتەر ئەنجامی دەدات بۆ پیشاندانی گوزارشتی جەستەی خۆی.

لەبەرئەوە زمانی جەستەی ئەکتەر دەبێت هەمیشە ڕوون و ئاشکرا بێت لەلای ئەو کەسانەی دەزانن شانۆ چیە، بۆیە ئەوجۆرە زمانە پێویستی بە تێگەیشتن لە جەستە هەیە لەڕووی پێکهاتەیی و لەڕووی ئەو ژینگەیەی کە جەستەکەی تێدا دروست بووە، هەروەها دەبێت تێبگەیت لەو زمانە مرۆڤانەیەی کە ئاکتەر دەتوانێت لەڕێگەیەوە، بکات بە زمانی هێماو ئاماژەکان، چونکە زمانی جەستە لە ڕێگەی ئاماژەی هەستی و دەرونی و فیزیکی ئەکتەرەوە دەگاتە بینەر، ئەم بیرورا هونەریە لەم نمایشەدا بە تەواوی بەدی دەکرێت.

لەبەرئەوە ئەنجامدانی جوڵە لەلای ئەکتەر لەنمایشە شانۆیەکانی باوش تاڕادەیەك ئازادەو گرژی ماسولکەی لەخۆ ناگرێت، ئەمەش زیاتر لەڕێ جل و بەرگی ئەکتەرو ئەو پانتایە هەستی پێدەکرێت کە بۆ نواندنی ئەکتەرەکان ڕەخسێندراوە. وتەو جوڵەو جل و بەرگ و ڕەهەندی کاراکتەرەکان هەموو پێکەوە هەلێك بۆ ئەکتەر دەرەخسێنن هەتا بتوانێت جۆرێك لە هارمۆنی دروست بکات لەنێوان ئەو جوڵەو گوزارشتە جەستیەکانەی ئەنجامی دەدا لەگەڵ ئەو سات و دۆخە تایبەتانەی دەربڕین و نواندنی تێدا دەکات.

لەنمایشەدا ئامادەگی و ڕۆڵی ئەکتەر پەیوەندی هەیە بە پێویستیە گەردونیەکانی لەو شەوەدا، بەجۆرێك ئافرەتی جوان و ناشرین و گەنج و خاوەن دەسەڵات و عاشق و تەنها، هەموویان پێویستیان بە گوزارشتکردن هەیە لە خودی خۆیان، ئەو نمایشە زیاتر تیشك دەخاتە سەر گرنگی گوزارشتکردن لە ڕوح و جەستەی مرۆڤ. بۆیە ئەکتەر لەم نمایشەدا لەڕێگەی نواندن و تواناکانیەوە جەستەی بەشێوەیەکی گوزارشت ئامێز بەکار دەهێنێت بۆ دەربڕینی ئەو دۆخانەی ئاماژەمان پێکرد، کەواتە جەستەی ئەکتەر لەلای پینەباوش توانانی دروستکردنی سات و پێدانی وێنەیەکی تەواو پێگەیشتوی کردارو دۆخە شانۆیەکانی هەیە.

2.4 نمایشی شانۆی (پەیوەندی کردن)

زمانی جەستە لەم بەرهەمە شانۆیەدا گوزارشت لە پەیوەندی و کۆمیونیکەیشن دەکات لەنێوان کاراکتەرەکان لەم ڕێگەی چاو، دەست ، لەگەڵ قاچ و سەرو هەموو ئەو ئامرازانەی بەشێکن لە زمانی جەستەی لەمرۆڤدا.

پینەباوش لەم بەرهەمەیدا پشت بە بەکارهێنانی ئەو ئەکتەرانە دەبەستێت کە تەمەنیان هەڵکشاو پیرە، بۆیە بەکارهێنانی زمانی جەستە لەم نمایشەدا زیاتر توێژێکی دیاریکراو دەگرێتەوە ، بەڵام باوش دەیەوێت بڵێ گوزارشت و زمانی جەستە لەشانۆدا نابەسترێتەوە بە تەمەنەوە، بەڵکو ئەکتەر زیاتر وابەستەیە بە پرۆسەی ئەداکردن و ئاستی گوزارشتی جەستەی لەگەڵ ئەوانیتردا، لەڕێگەی ئەو ڕاهێنان و مەشقانەی جەستەی ئەکتەری پێ پەروەردەو ئامادە دەکرێت.

ئەکتەرەکان لەم نمایشەدا ڕۆڵی پیاو ئافرەت دەبینن، ئەمەش سیمایەکی گشتی یە لە نمایشەیەکانی پینە باوشدا جەستەی ئەکتەرەکان لەم نمایشەدا گوزارشت لە کردار ڕووداوەکانی ڕابردوو ئێستا دەکات، واتە بەئاشکرا لەمیانی نمایشەکەوە تەواو هەست بە ژیان و مردن و ئامادەی و هاوکات نائامادەگی بونی مرۆڤ دەکەین، بەجۆرێك زمانی جەستە لەم نمایشەدا گوزارشت لە زیاد لە حاڵەتێکی ئینسانی دەکات.

بەشێك لەم نمایشە باسی ئەوەدەکات کە جەستەی ئەکتەر هەمیشە بەردەوامە لە گوزارشتکردنی خۆی بەشێوەیەکی بەرفراوان، بەومانانەی کە جەستە لێرەدا بەهۆی ئەنجامدانی جوڵەو ئامادەی ساناو ئاسایەو مانای گەورەو قوڵ دەگەیەنێت، جەستەی ئەکتەر لەنمایشەدا هەوڵدەدات مەودایەکی باش بۆ خۆی تەرخان بکات هەتا بتوانێ بەباشی ئاماژەو جوڵەو کردارەکان ئەنجام بدات، لەپێناو دروستکردن و خوڵقاندنی ساتە شانۆیەکانی ناو نمایشەکە، بەجۆرێك گوزارشتەکان سادەو سانان بەڵام ئەوکردارانەی ئەنجامی دەدەن زیادەڕۆ وگەورە کراون.

لەهەمان کاتدا ئەم نمایشە هەڵگری چەندین پەیام و مانایە لە ڕێی ئەو تابلۆو دیمەنانەی ئەکتەر لەڕێی کارکردنی لەسەر گوزارشتی جەستەی کاری لەسەر کردون وپیشانیان دەدات، بۆیە زۆرجار لەبەشێك لە دیمەنەکاندا ئاکتەرەکان لەڕێگەی

doi : 10. 25007/ajnu. v8n4a439

ئەنجامدانی هەمان جوڵەو هەمان تەکنیك نواندن دەکەن، بەتایبەتیش لەڕێی کارکردنیان لەسەر هەمان کۆمپۆزشن و هەمان تابلۆی سەما کە پیشان دەدرێت بەڵام ئەدای ئەوئەکتەرانەی کە بەشێوەی سۆلۆی یەك کەسی دەردەکەون ئامانج لێی دوپاتکردنەوەی کردارە شانۆیەکانی ناو نمایشەکەیە لەمیانی ئەو جوڵە جەستەیانەی کە پشت بە هێماو ئاماژەی فیزیکی ئاکتەر دەبەستێت لەناو پانتای شانۆیەکەدا.

بۆیە دەربڕین و گوزارشتی جەستەی لەلای ئەکتەر بەشێوەیەکی چەق بەسەتو نیە لەسەر تەختەی شانۆ، بەڵکو جەستە هەمیشە لە پەیوەندیدایە لەگەڵ سەرجەم ئەو ساتە هونەرەیانەی لەسەر ستەیج بونیان هەیە، کەواتە بەشێك لە پەیامی ئەم نمایشە دەیەوێت پێمان بڵێت، جەستەی ئەکتەر هەمیشە لە پەیوەندی بەردەوامدایە بەپێی ئەو کردارو دۆخ وساتە داواکراوانەی کە نمایشەکە دەیخوازێت، بۆیە ئاکتەر بەشێوەیەکی گشتی توشی پچڕان و دابڕان نابێت لە گوزارشتە جەستەیەکانی.

پێنە باوش، لەم نمایشەدا جۆرێك لە جیاوازی لە قەبارەو شێوەی ئەکتەرەکانیدا بەدی دەکرێت، بۆیەنمونە کەسایەتی لاواز، بەخۆ، کورت و درێژ. بەڵام هەموو پێکەوە خەریکی گوزارشکردنن لە کردارو جەڵەکانیان بەشێوەیەکی یەکسان.

لەبەرئەوە هێزو لێهاتوی تەکنیکی جەستە کاریگەری تەواو قوڵی لەسەر گوزارشتی جەستەی و شێوازی ئەداکرد دروست کرد لە فەزای شانۆی بەتاڵدا، واتە بەتەنها جەستە بووە ئامرازێکی تەواو بەهێز لە پانتای شانۆدا، بەجۆرێك جەستەی ئەکتەر بەشێکی زۆر لە تابلۆ هونەریە شانۆیەکانی ناو دیمەو نمایشە درامیەکان پێک دەهێنێت، بۆیە ئەکتەرەکانی ئەم نمایشە بەپێی تەمەنیان هەڵدەستن بە ئەنجامدانی چەندین جوڵەی جومناستیکی و ئەکرۆپاتیکی جۆراوجۆر لەڕێگەی دەنگ و جەستەیانەوە، هەموو ئەو دۆخانە دەبنە مایەی پێدانی گوزارشتی هەمەلایەنەو جیاواز بەجەستەی ئەکتەر بەشێوەیەکی درامی و شانۆیانە، هەروەها بەرز دەینرخێنێت لەبەرامبەر شانۆیەك کە سەرتاپای نمایشەکە بریتی بێت لە پیشاندانی گوتارو گوتنی دیالۆژ.

لەبەرئەوە زمانی گوزارشتی جەستەی ماوەو پانتای ئەدائی جیاواز دەدات بە ئەکتەر، بۆئەوەی وای لێبکات بتوانێت بەتەکنیك و شێوازی جیا کاربکات و بگەڕێت لەپێناو بەدەسهێنانی جەستەیەکی شانۆی کەهەڵگری مانای قوڵ بێت لەکاتی نواندندا.

بۆیە لەم نمیاشەدا جەستەی ئەکتەر خاوەنی جۆرێك لە جوارئەتە لەکاتی ئەنجامدانی جوڵەو کردارەکان ، ئەمە جگە لەوەی جەستەی ئەکتەر ئازادی هەیە لە دروستکردنی گۆڕانکاری لەجوڵەو دەربڕینی جەستە لەدۆخێکەوە بۆ دۆخێکیتر، هەربۆیە هەوڵ و ئامادەی جەستەی ئەکتەرەکان لەگەڵ ئەو وزەیەی بەکاری دەهێنن وادەکات کە بەردەوامی چالاکیە جەستەیەکانیان بدات بۆ ماوەی زیاتر لە دوو کاتژمێر لە نمایش، ئەمەش ئاماژەیە بۆ تواناو لێهاتوی جەستەی ئەکتەر لەبەرامبەر ئەنجامدانی ئەو جوڵەو سەما گوزارشتئامێزانەی، کە لەڕێی جەستەیەکی هونەری پیشاند دەدرێت نەک جەستەیەکی ئاسای.

بۆیە لەم نمایشەدا جەستە بەکار هاتوە لەپێناو دروستکردنی پەیوەندی لەنێوان کاراکتەرەکان، ئەمەش بەڕونی لەڕێی تابلۆ سەمائامێزە بەکۆمەڵەکانەوە هەستی پێ دەکرێت لە نمایشەکەدا، بۆیە زۆرجار جەستە لە بەشێك لەم تابۆیانەدا تاڕادەیەك بێ جوڵەیە بەڵام لەڕێگەی ئەنجامدانی ئاماژەی ساناو ئاسان، بە چاو، هێڵەکانی دەم و چاو ، جەستە دەتوانێت گوازرشتی تەواو بداتە پانتای شانۆ تەنها لەڕێگەی ئەو ئاماژانەی پێیان دەوترێن مایکرۆ موڤمێنت- واتە ئاماژەی زۆر ورد، یاخود لەوکاتانەدا کە جەستە جێگیرە بەڵام دەنگی ئەکتەر لەهەوڵی گوزارشتکردن و دەربڕێنی مانادایە، ئەمە جگەلەوەی جەستەی بەشێك لەئەکتەرەکان هەندێکجار لەڕێی جۆرێك لەبەریەک کەوتن و پەیوەندی لەگەڵ یەکتر دروست دەکەن لەپێناو گەیاندنی پەیوەندی درامی لەنێوان خۆیاندا.

ئەداکردنی شانۆیانە لەو نمایشەدا، لەسەر ئاستی پەیوەندی پیاو بە ئافرەت بنیاد نراوە، لەگەڵ پێویستی هەر دوو ڕەگەزەکە بەیەکتر لەهەر تەمەنێکدابن، ئەمە جگەلەوەی لەهەندێك لە دیمەنەکان، لەڕێگەی بەکارهێنانی مۆزیکی تایبەت هەست بە سەرلەنوێ ئاهەنگی ژیانەوەی ڕوحی هەردوو ڕەگەزەکە دەکەیت و، لەڕێی مۆزیك و سەمای تایبەتەوە ئاکتەرەکان گوزارشت لە پێویستیە غەریزی و هەستی لایەنە سۆزداریەکانیان دەکەن.

هەروەها ئەم نمایشە نمونەیەکی بەرچاوی چەمك و مەفهومی پەیوەندی بەستن دەدات بەبینەر، بەتایبەتیش لەو کاتەدا کە چیرۆکی (مراویەکان) پیشان دەدرێت لەناو نمایشەکەدا، کە لەبنەڕەتدا نمایشەکە ئاماژەیە بەوەی کە پەیوەندی نێوان نێرو مێ لە جیاوازی ڕەنگ و شکی جیاوازەوە سەرچاوەیان گرتوەو بەڵام لەپێناو ئاشتی و ژیاندا پێکەوە لە شوێنێکدا کۆ دەبنەوەو پێکەوە دەژین، بۆیە (باوش) لەم نمایشەدا دەیەوێت بڵێ کە ئەگەرچی مرۆڤەکان جیاواز بن لەڕووی شێوەو ڕەنگ و ڕەزەگەوە بەڵام سەرئەنجام مرۆڤەکان لەپەیوەندیدا دەبن لەگەڵ یەکتر لەپێناو پڕکردنەوەی پێدویستیە غەریزی و سوزداریەکانیان بەبێ دانانی هیچ مەرجێک.

3.4 نمایشی شانۆی (قاوەخانەی مۆلێر)

ئەم نماشە پشت بە نواندنی بێدەنگ دەبەستێت لە ڕێگەی پیشاندانی لایەنی دەرونی کەسایەتیەکانی ناو نمایشەکە بەڵام ئەکتەر لەڕێگەی بەکارهێنانی جەستەی ، دۆخە دەرونیەکانی کەسایەتیەکانی ناو نمایشەکە بە نواندن پێشان دەدات.

گوزارشتی جەستەی ئەکتەر لەم نمایشەدا ڕاستگۆیانەو لەڕێگەی جوڵەو بەشێوەیەکی قوڵ گوزارشت لە ڕووداوەکان دەکات، هەروەها جوڵەکان لە سەمای ئەم نمایشەدا بەگشتی زۆر وابەستە نین بە جوڵەی دیاریکراو نەریتی یاخود باڵێ ، بەو واتایەی کە جەستەی ئەکتەر بەشێوەیەکی ئازادانە گوزارست لە لایەنی سایکۆلۆژی و هەست و سۆزی کاراکتەرەکە دەکات تەنها بەپشت بەستن بە جوڵەی ئازادو جەستەی و دەم و چاوێکی گوزارشتئامێز.

بۆ نمونە ئەو کاراکتەرە کچەکەی کە لە لەناو یەکێك لەدیمەنەکانداو لەدوای دوو کارەکتەر کچێتر دێتە سەرشانۆ، بەخێرای جوڵە ئەنجامدەدات و پانتای شانۆکەش پڕە لە کورسی ، بۆیە لەم دیمەنەدا تەکنیکەکە بەجۆرێکە کە ئەکتەری بەرامبەر هەمیشە لەڕێگەی جوڵەی جەستەیەوە جەریکی لابردن و پاڵ نانە بە کورسیەکانی دەوروبەری، لەپێناو پێشاندانی دوو لایەن، یەکەمیان پیشاندانی تەکنیکی نواندن لەو دیمەنەدا، دووەمیش لەپێناو پیشاندانی جۆرێك لە ئەداکردنی ئازادو خاڵی لە کۆت و بەند، چونکە دیمەنەکە گوزارشت لە ململانێی مرۆڤ و بەتایبەتیش ڕەگەزی مێ دەکات لە لەبەرامبەر بەدەستهێنای کەسێك بۆ ئەوەی تەنها لە ئامێزی بگرێت. بەجۆرێك ئەکتەرەکە کچەکە سەرئەنجام دیوارێك دەبێتە ڕێگر لەبەردەم دەربڕین و گوزارشت کردن لە جوڵەو هەستەکانی لەسەر تەختەی شانۆ، لێرەدا (باوش) دەیەوێت ئاماژە بە کێانی ئافرەت و موعانات و پێداویستیەکانی بکات لەناو کۆمەڵگادات.

ئەمە جگەلەوەی لەم نمایشەدا (باوش)، زیاد لە جارێك کاری لەسەر دوبارە کردنەوەی دیمەن و جوڵە دەکات ،لەپێناو پیشاندانی گرنگی جوڵەو کردار و کاریگەری ئەم دوڕەگەزە لەلای لەسەر بینەر.

مۆزیکی ئەم نمایشە هەڵگری ڕۆحێکی تراژیدایە، بۆیە ئەو هەستەی لە جۆری مۆزیکە ئۆپێرالیەکەی دیمەنەکاندایە کارادانەوەو پەیوەندی دەخوڵقێنێت لەنێوان گوازرشتی ئەکتەرو ئەو دۆخ و موعاناتە مرۆڤانەیەی کە ئەکتەر دەریدەبڕێت لەدیمەکاندا. ئەگەرچی پانتای شانۆکە لیوان لێوە لە کورسی بەڵام ئەکتەر لەناو ئەم قەرەباڵغی و جەنجاڵیەدا بەردەوام لە دروستکردنی پەیوەندیدایە لە گەڵ یەکتر، ئەگەر چی ژمارەی کورسیەکەکان زۆرن، بەڵام ئەمە ڕێگە لەئەکتەر ناگرێت جوڵەکانی ئەنجام بدات لە ناو پانتایدا، باوش دەیەوێت لەڕێگەی جوڵەی ئەکتەرەکانەوە بڵێت کە هەردوو ڕەگەزی پیاو ئافرەت ئازادن و دەبێت کورسیەکان کە ئاماژەن بۆ بەربەست و ڕێگری کردن لەژیاندا نابێت ببێتە مایەی گرفت لەبەردەم نەهێنانەدی ئارەزو خواستە خودی و مرۆڤانەکانیان، کەواتە لەم نمایشەدا جەستەی وجوڵەی ئەکتەر لەپێناوی خواست و گەیشتن بە ئارەزو ویستی ڕەگەزی نێرو مێ پیشان دەدرێن.

بەڵام جەستەی ئافرەت لەهەموو نمایشەکانی پینەباوشدا خاوەنی جۆرێکە لەئازادی، هەندێکجار جەستەی ئافرەت بەڕوتی و بێ بەرگ پیشان دەدات، لەپێناو پیشاندانی گوزارشتە دەرەکی و ناوەکیەکانی ئەکتەر لە ڕێی جەستەو ئەو ئازادیەی بۆی دەرەخسێنێت، باوش جەستەی ئافرەت بەشێوەیەك پیشاندەدات وەك ئەوەی پەیوەندی بە بونی مرۆڤ و ئارەزو پێداویستیە چەپێندراوەکانیەوە هەبێت، بۆیە لەمیانی جەستەو ڕاستگۆیەوەو لە دروستکردنی پەیوەندی هونەری و شانۆیە لەگەڵ کەسایەتی و ئەکتەرەکانی تری سەرتەختەی شانۆ.

بۆیە ئەم نمایشە ئاماژە بە کۆمەڵێك لە خەڵک دەکات کە پێویستیان بە وەڵام و هەست و سۆزری ئەوانیتر هەیە بەشێوەیەکی ڕاستەوخۆو ناڕاستەوخۆش لە ژیاندا، بۆیە هەمیشە کەسایەتیەك بەدوای خودی خۆیدا دەگەڕێ و کەسایەتیەکی تریش بەدوای ئەوانیتردا.

بۆیە هەمیشە جەستەی ئەکتەر بەبەردەوامی خەریکی گوزارشتکردنە بەهۆی جوڵەئاماژەکانی جەستەیەوە، یاخود بەهۆی پەنابردن بۆ هەڵبژاردنی نواندنی بێدەنگ، بۆیە ئەم جۆرە لە نمایش هەموو بوارو هەلێك دەرەخسێنێت بۆ ئەکتەر بۆ ئەوەی نواندن و ئەدای کردارو ڕوداوەکانی ناو نمایشەکە بکات، ئەگەرچی جۆری ڕێتمی نمایشەکە زیاتر بەلای ژانری تراژیدیاو نواندنی بێدەنگ دەچێت.

ئەو شوێنەی ڕوداوەکانی تێدا ڕودەدات، بەناوی قاوەخانەوەیە، واتە ئەوەی لەناو ئەو شوێنەدا ڕودەدات پەیوەندی بە ململانێی نێوان ئەو کەسانەوە هەیە کە هەمیشە لە قاوەخانەکاندا خەریکی هاتن ورۆیشتن ، یاخود چاوەڕێکردنی ئەوانەی ترن و لەکۆتایشدا هەموو پێکەوە بێت بڕۆن و قاوەخانەکەش دابخەن.

ئەکتەر لەم نمایشەدا پشت بە توانای خۆی ڕەهەندی کاراکتەر دەبەستێت، ئەگەرچی دیالۆگ وشەو وتە لەو نمایشەدا بونی نیە بەڵکو ئەکتەر تەنها لەڕێگەی جەستەی خۆیەوە خەریکی گوزارشتکردنە لە لایەنی سۆزداری و دەرونی کەسایەتیەکان، بۆیە بۆ هۆی ئەنجامدانی جوڵەو ئاماژەی جۆراجۆر لە دیمەنەکاندا، لەڕێگەی کارکردن لەسەر تواناو ئامرازە دەرەکیەکانی ئاکتەرو

سەرجەم دیمەن و تابلۆ هونەیە جوڵاو جێگیرەکان پێك دەهێنێت لە پانتای شانۆدا، بۆیە زۆربەی کەسایەتیەکانی ناو ئەم نمایشە هەڵگری پەیامێکی تراژیدین و بەدوای بون و پێداویستیەکانی خۆیاندا دەگەرێن لەم جیهانەداو تەنها لەڕێگەی هەستکردن و کارکردن لەسەر جەستەیان وەك ئاوێنەیەك بۆ پیشاندانی موعانات و کێشەکانیان.

لەم نمایشەدا کاراکتەر خۆی لەسەر دووئاس دابەش دەکات، بەشێکیان تایبەت دەکات بە کارکردن لەسەر پیشاندانی لایەنی ناوەکی و دەرونی ئەوکایەتیەی بەرجەستەی دەکات، بەشی دووەمیش تەرخان دەکات بە کارکردن لەسەر پیشاندانی لایەنی دەرەکی بەشێوەیەکی گوزارشتئامێزانە، بۆیە لەمیانی بونی جەستەیەکی ئازادەوە ئەکتەر هەردولایەنی ناوەکی، واتە لایەنی دەرونی و هەروەها لایەنی دەرەکی کەسایەتیەکە لەڕێی جوڵەو هێماو ئاماژەوە پیشان دەدات بەشێوەیەکی ڕێك و پێك و کۆنترۆڵکراو.

جەستەی ئەکتەر لەم نمایشەدا بەهەردوو ڕەگەزی نێرو مێ لەڕوی کاریگەری تەکنیکەوە بەیەك ئاراستەو گرنگیەوە پیشان دەدرێت، واتە جەستەی ئەکتەری شانۆی بەهەردوو ڕەگەزەوە دەکرێت هەڵگری هەموو بەهاو توانایەکی هونەر بێت و، بەبێ جیاوازی لە توانایدایە بەشێوەیەکی گونجاو زۆر بەسەلقیەوە گوزارشت لە هەر دیمەن و ڕوداوێك بکات کە دەیەوێت لەسەر تەختەی شانۆ.

بۆیە کەسایەتیەکانی ناو ئەم نمایشە ، بەبێ جیاوازی خەریکی دوبارەکردنەوەی کردارو جوڵەکانن، بەو واتایەی کە ئەکتەرەکان لەهەردوو ڕەگەزی نێرو مێ بەهەمان دۆخی دەرونیدا تێپەڕ دەبن و هەمان موعانات و تەنگەژەی دەرونیان هەیە، ئەمەش ئاماژەیە بەوەی کە کردەوە مرۆڤایەتیەکان یەك شتن و، دەکرێت بەشێکیان ئازاردەرو هەندێکیتریان سۆزداری یادو هەڵچونی لەگەڵدا بێت.کەواتە دۆخی مرۆڤ وەکو بونەوەر هەمان شتە.

بەوماناییەی کە جەستەی ئەکتەر لەم نمایشەدا وابەستە نیە بە بیرۆکەیەکی دیاریکراو، بەڵکو جەستە بۆ کردارێك بەکار دەهێنێت بۆ گوزارشتکردن لە چەندین بیرۆکە.

5. تەوەرەی چوارەم

1.5 ئەنجامە گشتیەکان

- گوزارشتی جەستەی ئەکتەر لە نمایشەکانی پینەباشدا ئاراستە کاری لەسەرکرا
  - پیشاندان و بەکارهێنانی جەستە بەشێوەیەکی تەکنیکی لەڕێگەی (دەست، دەم و چاو، سەر، هەردوو پێ، لەگەڵ دۆخە جەستەیەکان) هەروەك چۆن لە سێ نمونەکەی پێشودا باسی لێوەکراوە.
  - ئەداکردنی دەنگی وەکو(دیالۆگ- گۆرانی، بەرزو نزمکردنەوەی دەنگ و هاوارکردن) هەروەك چۆن لە نمونەی نمایشی یەکەم و دووەم ئاماژەی بۆ کراوە.
  - پیشاندانی لایەنی دەرونی و ویژدانی(هەست و سۆز- ئازار- بێزاری- پێکەنین- گریان) لەنمونەی نمایشی یەکەم و سێهەم ئاماژەی پێکراوە.
- زمانی جەستە لە هەموو نمایشەکاندا لەگەڵ بونی هەموو جیاوازیەکان، بەکۆی گشتی جەستەی ئەکتەر خاوەنی وزەو لێهاتویە لەچۆنێتی ئەنجامدانی جوڵەو گوزارشت کردن بەپێی بابەت و ئەو دۆخانەی لە نمایشەکاندا کاری لەسەر کراوە.
- مامەڵەکردنی ئەکتەرە شانۆیەکان لەهەرسێ نمایشەکەدا بریتی بوو لە کارکردنی خودی ئەکتەر لەسەر لایەنی ناوەکی ودەرەکی لەپێناو وێناکردن و پیشاندانی جەستەبووە لەناو پانتای شانۆدا.
- کۆبونەوەی جەستەی سەماکاری گوزارشت ئامێز لەگەڵ جەستەیەکی هونەری ئەکتەری شانۆی، بوە مایەی پێدانی جەستەیەکی گوزارشتئامێزی تەواو کامڵ کە لەتوانایدا بێت بەباشی کار لەهەموو جۆرو فۆرمە شانۆیەکاندا بکات.
- جەستەی ئەکتەر لەو نمایشانەدا ئاماژەیە بۆ بونی جەستەیەکی ڕاهێندراو ڕۆشنبیر، واتە تایبەت و پەیوەیست نیە بە ژینگەیەك یان ڕۆشنبیرو تەمەنەیکی دیاریکراو، بەڵکو ئەوجەستەیە پەیوەیستە بە ژینگەیەکی هونەری و جیهانی خاوەنی مۆرکێکی جیهانی هونەریەو خەریکی گوزارشتێکی هونەری و شانۆیە.

doi : 10. 25007/ajnu. v8n4a439

2.5 ئەنجامە تایبەتەکان

- شانۆی هاوچەرخ کار لەسەر کرداری ئەکتەر دەکات لەمیانی زمانی جەستەو پیشاندانی توانستەی وهونەرەیەکانی جەستە، لەبەرئەوە شانۆ لەمڕۆدا بەهەموو پێش کەوتنەکانیەوە پێویستی بە هەوڵ و جۆرێك لە ئەکتەر هەیە کە کامڵ بێت لەڕوی سیفات و ئامادەگی هونەری و تەکنیکی و ڕۆشنبیریەوە.

- بۆیە پینەباوش لەبەرهەمە هونەریەکاندا پشتی بە تەکنیکی ئەکتەر بەستوە لە گروپەکەیدا، بەجۆرێك ئەکتەر لەنمایشەکاندا تەنها تواناکانی لەڕی سەمای گوزارشتئامێزیەوە دەرناکەوێت، بەڵکو باوش گرنگی بە لایەنی نواندن دەدات بەپێی جۆری نمایش و ڕەهەندی کەسایەتی ناو نمایشەکانی، چونکە نواندن لەشانۆی هاوچەرخدا تەنها کار یاخود پەنا بۆ جۆرێك لە ئەدای دیاریکراو سنوردار نابات، بەڵکو شانۆی هاوچەرخ کار لەسەر تابلۆی هونەری و شانۆیەکان دەکات بەشێوەیەکی فراوان بە پشت بەستن بە جەستەی ئەکتەر وەکو کەرەستەیەکی سەرەکی و یەکەم لەنێو ڕەگەزە شانۆی و تەکنیکیەکانی تردا.

- گوزارشتی جەستەی لە شانۆی هاوچەرخدا کار لەسەر چەندین شێوەو فۆرمی ئەداکردن دەکات، بۆیە نواندن و سەماو ژەنینی مۆزیك و گۆرانی نەریتی و تەقلیدی هەموو ئەمانە پێکەوەو بەشێوەیەکی هاوچەرخانە بونە هەوێنی شانۆی هاوچەرخ بەتایبەتیش لە نمایشەکانی پینەباوشدا، هەموو ئەمانەش لەپێناو پێدانی فۆرم و شێوەیەکی ئەدائی نوێ بوو بە شانۆو بینەر.

- نمایشە هونەرەیەکانی پینەباوش بەتەنها کار لەسەر پیشاندان و نمایشکردنی جوڵەو سەمای گوزارشتئامێز ناکات بەڵکو کار لەسەر نواندن و ئەکتەرو ڕەهەندی کەسایەتیەکانی ناو نمایش دەکات، بەجۆرێك ئاکتەرو سەماکارەکانی پینەباوش خاوەنی سێ جۆر لە توانست و سیفاتن کە بریتین لە:
  - بونی تەکنیك و توانستی جەستەی.
  - کارامەوی و بونی لێهاتوت لە توانستی دەنگیدا
  - زانین و توانستی ئەکتەر لە نواندن و ئەدای جۆراوجۆر.

- لە پەیمانگاو ناوەند و ئەو کۆلێژە شانۆیەکان لەگەڵ بونی لابۆرو ستۆدیۆی هونەرو دەرهێنەرو تیۆریستی پرۆفیشناڵ و جیهانی، ئەکتەر ئەزمونی خوێندن و کارکردنی هەیە لەسەر ڕاهێنان و مەشقە جەستەیەکان لەبواری سەماکردن و پەروەردەکردنی جەستە بەشێوەیەکی شانۆی و هونەری، لەگەڵ پشت بەستن و کارکردن لەسەر چەندین مەشقی تایبەت بە پەرەپێدان و ڕاهێنانی دەنگ و شێوازی گۆرانی گوتن و تەنانەت فێربون و ژەنینی مۆزیك، هەڵبەت لەپاڵ ئەو ڕاهێنانەی تایبەتن بە نواندنی ئەکتەر، لەبەرئەوە گوزارشتە جەستەیەکان لەشانۆی هاوچەرخدا پشت بە جەستەیەك دەبەستێت کە هونەری و کامڵ بێت و توانای گوازرشتکردنی هەبێت لە هەموو فۆرم و ئەداکردنە هونەریە جۆراوجۆرەکان، لەبەرئەوە باوش جەستەی سەماکاری لە فۆرم و جەستەی ئەکتەری شانۆیدا پیشان داوە.

- هونەری شانۆ و ئەکتەر لە هەموو ئەو ژینگەو شوێنانەی لە جیهاندا شانۆو هونەریان تێدا دەخوێندرێن بەڕووی زۆر بواری زانستی و ئەکادیمیدا کراونەتەوەو ،کار بۆ ئەوە دەکەن سود لە لایەنی تەکنیك و پێش کەوتنە سەردەمیەکان وەردگرن لەپێناو ئەوەی ئەکتەر شارەزاو فێری جۆرەکانی نواندن و سەماکردن و ئەداکردن بێت، هەروەك چۆن پینەباوش یەکێك بوو لەو ڕۆشنبیرو دەرهێنەرو سەماکارە هاوچەرخانەی کە هەمیشە هەوڵیدەدا لەڕێگەی توانست و بەتایبەتیش جەستەی ئەکتەرەوە گوزارشت لە چەندین بابەتی گرنگی کۆمەڵایەتی تایبەت بە ڕەگەزو جیهانی ئافرەت بکات، بەجۆرێك باوش و کارەکانی لەم بواردەدا بووە هۆی ،پێدانی بایەخێکی نوێ و گرنگ بە شانۆی هاوچەرخ لەڕێی کارکردنی لەسەر توانستی ئەکتەرو سەماکار، لەگەڵ پیشاندانی گرنگی و کاریگەری گوزارشتی جەستەی ئەکتەر بەشێوەیەکی شانۆی لەنێو نمایشەکانیدا.

3.5 ڕاسپاردەکان

- توێژەر ڕامان دەسپێرێت کە جەستەو کاریگەری گوزارشتی جەستەی لەسەر تەختەی شانۆ گرنگی خۆی هەیە، چونکە جەستە زمانێکی کامڵ و تەواوە لەسەر ئاستی شێوەو ناوەڕۆك، هاوکات جەستە زمانێکی زانستییەو توانای دروستکردنی پەیوەندی و کۆمیۆنیکەیشنی هەیە لەگەڵ دەوروبەر.

doi : 10. 25007/ajnu. v8n4a439

- دەكرێت لە دوو گۆشە نیگاوە تەماشای بەكارهێنانی جەستە بكەین یەكەم، لەڕوانەگەی ئەوەی كە جەستە بەكاربێهندرێت وەكو ئامرازێك بۆ دەربڕینی جەستەی بەشێوەیەكی زانستی و ئەكادیمی، دووەم دەكرێت جەستە بەكار بهێندرێت لە هونەرەكانی تری وەكو شانۆو سەماكردن لەڕێگەی ئامادەكردن و ڕاهێنانی جەستەی ئەكتەرەوە.

4.5 پێشنیارەكان

- ئەنجامدانی وۆرك شۆپی شانۆی لەپێناو مەشقكردن تایبەت لە پێناو ئامادەكردن و پەروەردەكردنی لایەنی ناوەكی و دەرەكی جەستەو پاشان بەكارهێنانی لەپێناو بەرەوپێشچونی ئاست و توانستی ئەداكردن.

- فەراهەمكردنی دەزگاو ناوەند و دامەزراوەی هونەری فەرمی و نافەرمی لەپێناو بردەودان و بەرەپێشخستنی زمانی جەستە چونكە كاریگەری لەسەر كۆمەڵگا هەیە لەكاتی دروستبونی پەیوندی بەستن و كۆمیونیكەیشنی نێوان تاكەكان، ئەمەش لەڕێگەی ئەنجامدانی خول و وۆرك شۆپی شانۆی و دەربارەی كاریگەی گوازرشتی جەستەی لەلای پسپۆرە شانۆیەكان دروست دەبێت.

پاشكۆكان

1. ينظر.د.سامي عبد الحميد.(2001).مدخل الى فن التمثيل.وزارة التعليم العالي والبحث العلمي جامعة بغداد.كلية الفنون الجميلة,دار الكتب والوثائق (637),ص (37-39).
2. ينظر.المصدرنفسه.مدخل الى فن التمثيل,ص(43).
3. فسيفولد مايرهولد.(1979).الفن المسرحي.ترجمة د.شريف شاكر.الطبعة الاولى دار الفارابي بيروت,ص(216).
4. ينظر.د.فاضل علي جاف. (2012).فيزياء الجسد ميرهولد ومسرح الحركة والايقاع,الطباعة الاولى والنشر(دارالمدى),بغداد,العراق,ص(115).
5. المصدرنفسه.فيزياء الجسد ميرهولد ومسرح الحركة والايقاع,ص(120).
6. اوجيينوباربا.(1998).طاقة الممثل,ترجمة د.سهيرالجمل(وزارة الثقافة مهرجان القاهرة الدولي للمسرح التجريبي),مصر,ص(54).
7. المصدر نفسه.طاقة الممثل,ص(53).
8. جيري كروتوفسكي.(1986).نحو مسرح الفقير,ترجمة د.كمال قاسم نادر,(دارالشؤون الثقافية العامه,وزارة الثقافة والاعلام) العراق,بغداد,ص(33).
9. المصدرنفسه.نحومسرح الفقير,ص(58).
10. المصدرنفسه. نحو مسرح الفقير,ص (177).
11. NOEL WITTS.TERESA BRAYSHAW.(2014).THE TWENTIETH-CENTURY PERFORMANCE READER.ROUTLEDGE TAYLOR&FRANCIS GROUP LONDON AND NEW YORK,P(53).
12. P,THE TWENTIETH-CENTURY PERFORMANCE READER-12 ينظر.المصدرنفسه,
13. ينظر. MARIA SHEVTSOVA. SHOMIT MITTER.(2007).FIFTY KEY THEATRE DIRECTION.270MADISON AVENUE,NEW YORK,NY10016(TWICE),P(174-175).
14. RACHEL E.BENNETT.(2009).WHY THEATER?A STTUDY OF ROBERT WILSON.BUTLER VNIVERSITY,A THESIS ,PRESENTED TO THE DAPARTMENT OF THEATRE,JORDAN COLLEGE OF FINE ARTS,P(16).
15. ينظر.اشرف عزب.(11/حزيران/يونيو2012).مسرح الصورة, مقالات نقدية,جريدةمسرحنا ,نشرعلى صفحة الكوكل الموقع الخاص بالمجلة. ,WWW.MASRAHONA.COM
16. المصدرالسابق نفسه RACHEL E.BENNETT.(2009).WHY THEATER?A. STTUDY OF ROBRT WILSON.P(17).
17. روبرت ويلسون.السنه(2014),مقابلة شخصية ومباشرة نشرت موقع اليوتيوب في قناة(اي ار)الروسية عربي.
18. المصدرالسابق نفسهMARIA SHEVTSOVA. SHOMIT MITTER.(2007).FIFTY KEY THEATRE DIRECTION.P(187).
19. P.FIFTY KEY THEATRE DIRECTION,المصدرنفسه-19
20. P.FIFTY KEY THEATRE DIRECTION,ينظر.المصدرنفسه-20
21. P.FIFTY KEY THEATRE DIRECTION,نفس المصدر-21
22. مارسيل مارسو,(1980).حول المايم, مقابلة شخصية مباشره,نشرت على الموقع الالكتروني اليوتيوب,مع المذيع JIM BERNHARD,
23. BEN MARTIN.(1978).MARCEL MARCEAU MASTER OF MIME.PADDINGTON,PRESSMIME(UK) ,P(2).
24. المصدرالسابق نفسه.مارسيل مارسو.حول المايم.مقابلة شخصية منشورة على اليوتيوب.
25. المصدرالسابق نفسه.مارسيل مارسو.حول المايم.مقابلة شخصيه منشوره على اليوتيوب

*پینەرباوش: دەرهێنەرو كۆریۆگرافەرو سەماكارێكی هاوچەرخی ئەڵمانیە ، لە ١٩٤٠ لەدایک بووە ، لەمیانی كاركردن و نمایشەكانی ، زۆر گرنگی دەدا بە دەنگ و میوزیک لەگەڵ جوڵەو جەستەی سەماكارو ئەكتەر. پینە باوش باوەڕی بەكاركردن و تێكەڵكردنی ڕەزەگە درامیە شانۆیەكان بوو بە

جیهانی سەمای هاوچەرخ . باوش لە مانگی شەشی ساڵی ٢٠٠٩ لەوڵاتی ئەڵمانیا دواجار کۆچی دوای دەکات.

MARIA SHEVTSOVA. SHOMIT MITTER.(2007).FIFTY KEY THEATRE DIRECTION.270MADISON AVENUE,NEW YORK,NY10016(TWICE),,P(173-174).

*ڕۆبێرت وێلسن: لە ئۆکتۆبەری ساڵێ ١٩٤١ لەوڵآتی ئەمەریکا لەدایک بوو، وێلسن بە دەرهێنەرێکی گەورەی بواری شانۆی ئەزمونگەری دادەندرێت، هاوکات نوسەرێکی میدیاییە، لەبنەڕەتدا ئەندازیاری تەلار سازی بوە ، ئەمە جگە لەوەی کاری کۆریۆگرافی و نواندن و دیزاینی ڕوناکی شانۆی ئەنجام داوە، خاوەنی چەندین پرۆژە نمایشی شانۆی بەناوبانگە، وێڵسن لە ستایلی کارکردنی زۆر گرنگی بەکارهێنانی ڕەگەزە تەکنیکیەکان دەدات ، هەروەها کار لەسەر زمانی جەستەو جوڵەی ئاکتەر دەکات وەکو بەشێک لە پێکهاتە سەرەکیەکانی پرۆژە شانۆیەکانی. المصدر السابق نفسه.(186-187)p.Fifity key theatre directors.

*مارسیل مارسۆ: لە مانگی ٣ ساڵی ١٩٢٣ لەدایک بووە، مارسۆ بە ئەکتەرو دەرهێنەرێکی بەناوبانگی فەرەنسی دادەنرێت، لەماوەی ژیانی هونەری خۆیدا بەناوبانگترین ئەکتەری بواری نواندنی بێدەنگ بوو، واتە بە نواندنی مایم ناوبانگی دەرکردبوو،هەروەها خاوەنی چەندین شاکاری هونەریە لەم بوارەدا، مارسۆ بەدرێژای ماوەی کارکردنی لەشانۆدا بایەخێکی زۆری بە زمانی جەستەو جوڵەوگوزارشتە جەستەیەکانی ئەکتەر دەدا لەسەرتەختەی شانۆ،لە سێپتەمبەری ساڵی ٢٠٠٧دا کۆچی دوای کردوە.

BEN MARTIN.(1978).MARCEL MARCEAU MASTER OF MIME.PADDINGTON, PRESSMIME(UK) ,P(1).

doi : 10. 25007/ajnu. v8n4a439